

DELAVCI!
Naprej za svobodo in pravice svoje! Izgubiti ne morete ničesar, pridobite pa lahko vse.

Naročnina (subscription):
\$1.50 na leto, 75c na pol leta za Ameriko (\$1.50 per year, 75c half year in America. \$2 na leto, \$1 pol leta za Evropo (\$2 per year \$1 per half year for Europe.

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA

THIS PAPER IS DEVOTED TO THE INTERESTS OF THE WORKING CLASS.

Štev. 28. (No 28.) Chicago, Ill., 24. marca (March), 1908. Leto III. (Vo. III.)

Resolucija organiziranih rudarjev V ELY, MINN.

Ely, Minn., 1. marca 1908.— Pri sedanjem zborovanju krajevnih Rudarske zveze št. 219 v Ely, Western Federation of Miners, smo mi rudarji in delavci, člani imenovane organizacije, odobrili sledečo resolucijo, s katero apelujemo na vse organizirane delavce in delavke v Združenih državah, naj brezobzirno postopajo z vsakim ohiim delavcem, ki pride v njih kraj brez "Union Card" ali brez unijske izkaznice.

RESOLUCIJA.

Mi rudarji in delavci v železnem okrožju in mesta Ely, si s teškim delom služimo svoj kruh, tako da nam ni mogoče si prihraniti nikakoršnega denarja za stare dni. Ker torej delodajalci v okolici izporej imenovanega mesta in v železnem okrožju postopajo nečloveško z delavci in nas priganjajo kot nemo živino, da je nemogoče delavcem opravljati tako delo celo svoje življenje; ker dalje vidimo, da lastniki rudnikov dobivajo na milijone dolarjev s našimi krvaviimi žulji in s našim teškim delom, ki ga moremo delavci dan za dnevom opravljati v globoki zemlji za malo plačo; ker tudi vidimo, da mezdna sužnost delavca pod kapitalizmom je vsak dan hujša, tako da je delavec danes na slabšem nego je bil črni suženj na jugu, ki ga je oslobodil Abraham Lincoln; ker nadalje vidimo, da posame-

Nezadovoljnost je korenina vsakega napredku.

Delavci, ki nasprotujejo socializmu, nasprotujejo sami sebi.

Ali se bo ameriško ljudstvo pustilo vedno, vedno in vedno blufati!

Mnogo je delavcev, ki ignorirajo razredno borbo, toda razredna borba ne ignorirajo njih.

Prava svoboda zavisi od ekonomske svobode. In za tako svobodo se bori socializem.

Vse je protustavno — samo pripogniti koleno pred kapitalizmom je ustavno in pravično.

Delavci! V jeseni lahko glasujete za Roosevelta, Tafta, Bryana ali ktereja si budi kapitalista in če par let bode spet imeli "velike poitnice".

Tirani lahko aretirajo, zaprejo in obesimo na vislice vse socialiste, a ne morejo aretirati, zapreti in obesimo na vislice resnice, katero utišajo socialisti.

Republikanska stranka se bori za stvari, kakršne so zdaj; demokratična stranka se bori za stvari, kakršne bi morale biti in koksne tudi bodoje.

Charles Morse v New Yorku nedavno kapitalist, posestnik dvajset milijonov dolarjev, je danes — reval in še vrh tega zločinec. Ruiniral ga je kapitalizem. V lastnem bogatstvu je utonil. Tako bo nekoga dne končal tudi Mr. kapitalizem.

Morgan pravi, da delavstvo mora sprejeti manjšo plačo ali pa — stradati. Gompers pa pravi, da delavstvo ne bo nikoli sprejelo nižje plače. Kdo bo zmagal? Nam se zdi, da Morgan. Morgan in vsi ostali morganovci bodoje tako dolgo zmagovaleci, dokler se delavstvo ne oprane svojega orožja — glasovnice.

Truistično vprašanje je danes eno najvažnejših vprašanj v Zedinjenih državah. In to vprašanje je: kaj je storiti s trufi? Republikanci — pravi republikanci — pravijo: trufi naj vladajo nad ljudstvom; demokrati pravijo: ljudstvo naj zdrobi trufi. Mi socialisti pa pravimo: ljudstvo naj vlada nad trufi. Kdo ima prav?

97 mož poseduje Zedinjene države.

Kdo je lastnik Zedinjenih držav? Kdo kontrolira vso industrijo in sploh vse finance v naši republiki?

Sedemdeset mož! — Sedemdeset mož — tri manj kot sto — kapitalistov iz med 80 milijonov državljanov poseduje vse tovarne, rudnike železnice, veleposredstva, dalje banke, borze in sploh vse od česar zavisi ameriška industrija in finance.

Senator La Follette je 18. t. m. v svojem govoru v zvezni senatni zbornici navedel celo statistiko o kombinaciji ameriških denarnih kraljev. On je rekel, da direktorji dveh velikih bančnih skupin National City Bank (Standard Oil) in National Bank of Commerce (Morgan) reprezentirajo malon evse industrijske korporacije. Štirinajst direktorjev od National City banke predseduje štirinajstim velikim trustom, ki lastujejo 38 odstotkov vsega kapitala kar ga imajo industrijski trusti v Zedinjenih državah. Isti direktorji — bančni trust National City ima 23 direktorjev — reprezentirajo po svojih spekulacijskih zvezah več kot 350 bank, trustnih kompanij, železnice in industrijskih korporacij s kapitalizacijo več kot \$1.200.000.000 (ena milijarda in dvesto milijonov dolarjev).

Kje so pa še direktorji od National Bank of Commerce kjer pašuje kralj Morgan? Teh je devetindeset.

Po La Follettejevi statistiki posedujemo tukaj imena vseh 97 multimilionarjev, ki posedujejo vso industrijo in vse bogastvo Zedinjenih držav. To so kralji ki posedujejo Zedinjene države:

James Stillman,	P. D. Craveth,
Samuel Sloan,	W. Moravitz,
E. H. Harriman,	Paul Morton,
Moses Taylor,	J. J. Astor,
C. H. Dodge,	A. N. Brady,
H. A. C. Taylor,	August Belmont,
W. Rockefeller,	C. H. MacKay,
Henry C. Frick,	O. H. Payne,
P. A. Valentine,	J. D. Rockefeller,
C. H. McCormick,	James Speyer,
G. W. Perkins,	C. M. Schwab,
W. D. Sloan,	P. W. Vanderbilt,
C. S. Fairchild,	Henry Walters,
J. W. Sterling,	W. S. Webb,
H. O. Havemeyer,	J. O. Armour,
S. P. Palmer,	J. I. Mitchell,
Jacob H. Schiff,	L. F. Swift,
T. H. Hubbard,	T. J. Coolidge,
Adrian Iselin, Jr.,	N. Thayer,
Brayton Ives,	P. A. B. Widener,
Levi P. Morton,	Samuel Ross,
W. G. Oakman,	E. B. Morris,
T. F. Ryan,	C. M. Depew,
G. W. Young,	H. M. Flager,
G. F. Baker,	J. M. Fargo,
M. F. Byrne,	Edwin Hawley,
E. J. Bernard,	J. H. Hagenman,
C. L. Blair,	J. H. Hyde,
J. F. Dryden,	W. H. Moore,
J. B. Duke,	D. O. Mills,
G. J. Gould,	A. E. Orr,
D. Guggenheim,	D. G. Reid,
V. P. Snyder,	H. H. Rogers,
H. H. Vreeland,	Charles Steele,
John Claflin,	W. M. Tumbly,
Charles Lanier,	W. K. Vanderbilt,
S. Langdon,	J. E. Young,
J. P. Morgan,	E. F. C. Young,
A. D. Juillard,	J. B. Forgan,
James N. Jarvis,	N. B. Beam,
G. G. Haven,	O. L. Higgins,
F. Cromwell,	Thomas Dolan,
H. P. Whitney,	E. H. Cary,
C. A. Peabody,	J. H. Converse.

Od blizo in daleč

Socialistični kandidat umorjen?

16. t. m. so našli v Springfieldu, Ill. Jos. Klemboskega, socialističnega kandidata za aldermana, mrtvega s prestreljeno glavo. Poleg trupla je bil revolver. Odnosni socialisti sodijo splošno, da je sotr. Klemboski žrtva zlobne roke; morilec je pa nalašč pustil revolver kraj njega, da bi ljudje mislili, da je dotičnik izvršil samomor. Jos. Klemboski je bil vodja litvanskih socialistov in energičen politik. Kapididiral je za aldermana v prvi vardi. Nekdo nasprotnih politikov ga je malo pred smrtjo svaril, da se naj umakne s kandidatske listine, ali ga bo pa, kdo drugi "umaknil".

Sodruzi v Springfieldu so pričeli z energično preiskavo glede njegove smrti.

Torej socialisti se smejo tebi nič meniti kaj pobijati! To ni anarhistično, kaj?

"Washington Daily Post", ni-trakapitalistični list, ki izhaja v Rooseveltovem "prestonem" me-

Sodruzi čitajte!

S prihajajočim številko "Proletarca" prismoje prebravati glasoviti UP-TON SINCLAIR — je roman

"The Jungle"

Ta nedolžni roman je spisal in izdal pred tremi leti sodr. Upton Sinclair, kateri je po tem svojem delu zaslovel po vsem civiliziranem svetu. V tem času je "JUNGLE" (Jungle — slovensko: močvirje, pragošča) doživel dva natisa in nasprotno se ga je 150.000 čestitkalo. Poleg tega je roman ponatnil v sedmih angleških časopisov (tudi kapitalističnih) in preveden je v sedaj že v sedemdeset tujih jezikih.

To dokazuje dovolj, da je "Jungle" eno največjih svetovnih literarnih del v zgodovini. In to glasovito delo pride zdaj tudi v slovenskem jeziku. Oskrbelo je to uredništvo "Proletarca". Sodrug Sinclair nam je draga volja dovolil prevesti "Jungle" v slovensko in dal nam je svoj "Copyright". "Jungle" bode izhajal v "Proletarcu" serijalno, a vsi izide vsi izdali ga bomo v posebni knjigi.

Kdor koli sodrugo, čestitkemov in ostalih rojakov ima, kolikor ga se selja do čitve, ta bode v brezdnu — ne čital "Jungle" — od kralja do kraljice.

"JUNGLE" je prebravljiva a do pčiste resnična slika proletarskega življenja v Ameriki. Vsi se večejo v Chicago, a sedišče to prebravljiva drame so velike občinski klavnice z vsemi svojimi grozotami. "Jungle" pokaže, kaj se godi na dnu našega sodobnega sistema, pravi pisatelj sam. On je prebil sedem tednov pod nepoznan navaden delavec v železnici in se povsod na lastne oči prepiral o borbo, katerega taktiko opisuje v ti knjigi.

"JUNGLE" je tista knjiga, ki je prispila predsednika Roosevelta, da je ostredil strogo preiskavo v čikaških klavnicah 1. 1907, ktera je pa dognala, da je Sinclair pravi romancier.

"JUNGLE" je po imenu znamenitih svetovnih kritikov poleg knjige "Uncle Tom's Cabin" (Stric Tomova hiša) največje književno delo, kar se jih je kdaj objavilo v Ameriki.

"JUNGLE" je serijalno 20. stolječa.

Sodrug! Širite "Proletarca" da najde "Jungle" čim več čitalcev, knjiži ta roman bi naš čitalci vsak slovenski delavec.

stu, piše z dne 6. marca t. l. — torej ravno istega dne ko je padel infamni Penrosejev "bill" — tole:

"Nekaj novega se pojavlja med nami, a ničeno dobro ne vidi, kaj je Vse je zmešan. Gotova stvar pa je, da socializem postaja močan politični faktor in noben človek ne more pomisliti, kaj nam prinese naša politična bodočnost. Vse kar vemo, je to, da stari stranki sta mrtvi."

Haywood v Chicago.

Moyer-Haywood-Pettibone. obrambna konferenca je na svoji seji dne 18. t. m. sklenila, da se naime velika Brandova dvorana, N. Clark & Erie St. za veliki javni shod, ki se vrši 29. marca ob 3 uri pop., in na katerem bode govoril sodr. William D. Haywood. Sodrug Haywood ostane v Chicago od 29. marca do 5. aprila in bode imel vsak dan po eden shod.

Vse čikaške delavske unije so obveščene po okrožnici v prihodni Haywooda v Chicago. Dobrodošel sodr. Haywood!

Orchard ne bo obešen.

Harry Orchard, samoizpovedani morilec elsgovernorja Steinberga in največji lopov, kar jih pozna zgodovina zadnjih petdeset let, je bil zadnjo sredo po sodniku Woodu v Caldwellu, Idaho, obsojen v smrt na vešala. Obsojba bi se imela izvršiti 15. maja t. l. Sodnik Wood je pa, ko je izrekel obsodo, pripočal obsojenca k pomilostitvi smrtne kazni in spremitev iste v do smrtno ječo.

Ako se to zgodi, potem je dokaz, da skusna gotova kapitalistična klika oprostiti Orchardu in ga spraviti čez mejo Zedinjenih držav.

Ameriška policija v službi ruskega carja.

"Narodno mučeništvo"

Konda si je izdal "extra Gl. Sv.", v katerem se joka po stari navadi.

ABSURDNA REKLAMA.

M. V. Konda spet igra otroče smešno vlogo "narodnega mučeničarja".

Zadnji četrtlet je bil izključen iz društva Slavija št. 1 S. N. P. J. in to priliki hoče zdaj porabiti v reklamo za svoj umazani list. Čujte! v nedeljo si je izdal "extra Glas Svobode", v katerem je izlil cel škaf "britkih" solz na "strašno krivico (!)", ki se mu je baje zgodila.

Na prvi strane te extra-izdaje je čitati z debelimi črkami: Člani in društva S. N. P. J. pozor! M. V. Konda je izključen.

Strašno!!! Senzacija! "Gorostasno!!!" Svet se podira! Člani in društva, pozor! Njegovo Veličanstvo, Mr. boss je izključen! Da se je moglo kaj takega zgoditi!

O, Konda je prefrigan! Ene zmnožnosti mu ne more nihče odreči, in ta je: jezuitizem. V jezuitski navianosti je on ne dosežen, le škoda, da ne nosi kute, kajti danes bi bil že lahko "čni papež".

Ameriška justica jedno hiti — nazaj v dobo inkvizicije!

Sodba Japonca o kapitalizmu in kristjanstvu.

Naslednje pismo je pisal Japonec Sola Kanechi, kateri potuje po Zedinjenih državah, "Chicago Daily Socialist-u"

Glasil se: "Saginaw, Mich. 13. marca 1908 "Daily Socialist", Chicago.

Gospodje: — Na bralni mizi v tukajšnjem hotelu je nekdo pustil eno številko "Daily Socialist-a".

To je prvi socialistični list, ki sem ga videl odkar sem zastopil svoj dom na Japonskem. V njem vidim isti stari grozoviti rekord kapitalistične vlade — vojno, rop in druge zločine, ki se gode povsod v imenu businessa.

Internacionalni kapitalizem bi moral prekriti nekatere "božje zapovedi" takole:

Ne ubijaj — izvzemši v vojni za profit in "p" ropanju slabjšega ljudstva.

Ne kradi — izvzemši v formi grabečnega profita.

Ravno zdaj kristjanski narodi pobijajo na tisoče ljudi v Afriki. Vaši idijotski misijonarji pa prihajajo k nam in nam pojejo: ljubite svoje sovražnike!

Kakšna zloba je kristjanstvo! Kristjani ropajo in goljufajo potom obresti, renta in profita ne samo svoje sovražnike temveč tudi svoje prijatelje. Na Japonskem ni maramo kristjanstva z njegovimi izmišljotinami o deviškorojenih bogovih, marveč hočemo mi izobrazbe in znanstva. Obrzrite si svoje misijonarje doma naj študirajo sociologijo.

Naj pride revolucija! Sola Kanechi japonski potnik.

To pismo dokazuje dovolj, da se imajo Japonci prekleto malo ueti od prosvetljenih (!), civiliziranih (!) narodov.

DOMAČA VEST.

G. Martin V. Konda, lastnik "Glas Svobode" in bivši tajnik S. N. P. J. je bil 19. marca na izvanredni seji društva Slavija št. 1 S. N. P. J. s šestpetinsko večino navzočih članov izključen iz imenovanega društva in obenem iz Slovenske Narodne Podporne Jednote. Izključen je bil zaradi podlagi obtožb in dokazov, da je g. Konda v svojem listu hujškal društva in člane zoper Jednoto.

Tako je sodil po društvu Slavija — narod!

Kondo-Skubičeva domišljija pa morskak kaže steno enakoli.

"Glas Svobode" socialističen list — ničesar o Karl Marksnu in ničesar o pariški komuni, pač pa zabavljanje napram S. N. P. J. In tak list je socialističen!!!!

Proletarci agitirajte za "Proletarce"! Širite, da prode to naše delavsko glasilo v hro sleherne-ga slovenskega delavca.

To ti je nagrada! Pozdrav vsem čitateljem "Proletarca". John Kravanja.

Delavsko gibanje

Generalni štrajk pivovarjev v St. Louisu.

V St. Louisu, oM., so zaštrajkali vsi pivovarniški delavci, 3500 po številu. Pivovarske družbe so zadnji čas hudo prezirale unijske delavce in so hotelo po vsi sili uvesti "odprto delo." Pivovarske unije so se končno tega naveličale in ko je tudi število nenunjskih delavcev doseglo višek — proglasile so štrajk.

Štrajk premogarjev.

Operatorji mehkega premoga in zastopniki premogarjev se še niso zedinili glede plačilne lestvice. Vse kaže, da je veliki premogarski štrajk neizogiben. Kolikor je pa razvidno iz sedanje situacije, igrajo operatorji v tem pogajanju za plače čudno vlogo. Vidi se, kakor da bi operatorji sami želeli štrajka. Mezdno konferenco odlašajo od dne do dne, a nasprotno pa hitijo z nakupičevanjem premoga po vseh skladiščih.

Zadnje dneve je došla vest, da nampravajo operatorji ustaviti vse delo v premogokopih v državi Iowa 1. aprila.

Pred štrajkom.

Glencoe, O., 20. marca. — Kakor sem že zadnjič poročal, delalo se je v tukajšnjih premogovih rovih ves čas gospodarske krize samo po dva dni v tednu, 15. t. m. nam je pa naznanila Highland Coal Co., da se bo odslej delalo s polnim parom. In res, to se je tudi zgodilo. Kompanisti menda slutijo stavko, ki se prične 1. aprila, zato pa hočejo pripraviti veliko zalogo premoga, da bi med štrajkom tem ložnico ustvarjali — John Kravanja.

Virden, Ill., 17. marca. — Operatorji premoga se očividno pripravljajo na štrajk. Delati moramo na vse pretege, samo da se nakupiči več premoga in se ob času štrajka dalj časa kljubuje zahtevam premogarjev. Naše poslovanje se najbrž popolnoma ustavi dne 31. marca. — Simon Kavčič.

Znižanje plače.

V sedmih velikih tovarnicah za platno, v Lowell, Mass., so znizali delavcem plače za 10 odstotkov. 25.000 tekstilnih delavcev je prizadetih.

Proč od Dulutha, Minn.!

Mizarji in stavbinski delavci, ne v Duluth, Minneapolis in St. Paul! Kontraktorji za grajenje poslopij odpuščejo unijske delavce imenovanih strok in nameravajo s pomočjo neunijskih imeti "odprto delo" (open shop). Prekričajte jim račune! Ne v imenovanem kraje!

Armada brezposelnih.

100.000 brezposelnih delavcev v Philadelphiji, Pa.!

Med temi je 45.000 tekstilnih delavcev in 35.000 stavbinskih delavcev.

40.000 brezposelnih v St. Lopi-su!

Državni delavski komisar Hil-ler v St. Louisu naznanja, da je 40 odstotkov delavcev v imenovanem mestu brez dela. Po njegovem poročilu je bilo minulo jesen pred krizo to tisoč delavcev v St. Lo-uisu; potemtakem je danes tam 40.000 brezposlecev.

DENARJE V STARO DOMOVINO

POŠILJAMO:

25 \$ 10.35 30 kron
50 \$ 20.45 60 kron
75 \$ 30.60 90 kron
100 \$ 40.75 120 kron
125 \$ 50.90 150 kron
150 \$ 61.05 180 kron
175 \$ 71.20 210 kron
200 \$ 81.35 240 kron

Postarstva je v 48 urah vroča. Doma se nakazuje svoje popolnoma izplačanje brez vinarja odbita.

Nade denarne pošiljave izplačajo, kr. postel hranili urad v 11. do 12. dneh.

Denarje nam poslati je najprejčnje do 225.00 v gotovini v priporočeni ali registrirani pismo, večje anaks po Do-mestio Postal Money Order ali pa New York Bank Draft.

Frank Sakser Co.

109 Greenwich St., New York
6104 St. Clair Ave., N. E.
Cleveland, Ohio

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA
LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKI TOREK.

Lestnik in izdajatelj:

Jugoslavenska delavska tiskovna družba
v Chicago, Ill.Naročnina: Za Ameriko \$1.50 za celo leto, 75c za
pol leta. Za Evropo \$2 za celo leto, \$1 za pol leta.
Diplomi po dostavi. Pri spremeni blagovila
je poleg novega naznani tudi STARI naslov.

PROLETARIAN

Owned and published EVERY TUESDAY by
South Slavic Workmen's Publishing Company
Chicago, Illinois.JOHN GRILIC, President;
JOHN PETRICH, Secretary;
ANTON PASKER, Treasurer.SUBSCRIPTION RATES: United States and Canada,
\$1.50 a year, 75c for half year. Foreign countries
\$2 a year, \$1 for half year.
ADVERTISING RATES on agreement.

NASLOV (ADDRESS):

"PROLETAREC"

587 So. Centre Ave., Chicago, Ill.

VOJSKA IN DELO.

Napisal Enrico Ferri.

Prav tako kakor provzročajo vi-
jak, da gre ladja vedno naprej,
sta tudi vojska in delo vzrok ljud-
skemu razvoju.

Temeljni problem primitivnega
ljudstva je bil: posameznike, tvo-
reče kolektivne skupine, rodove,
horde itd. prisiliti, privajati in
vzgojevati za red družabnega
življenja, prilagoditi namreč vsi
njihovo osebno delavnost onim
vzajemnim konecijam in ozirom,
s katerimi je edino mogoče v ljud-
ski družbi živeti.

Prvo sredstvo, ki je šlo za osvo-
jitvijo družabnega reda, je bila
vojska. Posamezniki so se naučili
ne le tudi ravnati v soglasju z
ostalimi ter podprejati svojjo last-
no delavnost koristim skupine,
rodu, horde in drugih posamez-
nikov, kajti grozila je nevarnost
nepričakovanih napadov, ki so bili
takrat zelo v navadi.

Toda vojska je imela vedno in
ima vedno v sebi negacijo same
sebe. Imajo kraje za svrhu in
moritev za sredstvo, povzbujajoč
k ubijanju sovražnikov, mora po-
tlačiti in popolnoma uničiti v bo-
jevniki — in v primitivni dobi so
bili vsi bojevniki — čut spošto-
vanja k človeškemu življenju. Ti
ljudje, ki se zaradi katerega koli
števila storjenih umorov na bojnem
polju proslavljajo in nagrade
dobivajo, ne morejo na kak čudež-
ni način pridobiti si spoštovanja
k življenju človeka, niti k pravu
bližnjaka (niti dobiti zmisel za
sram, za svobodo, za lastništvo, za
redobino itd.) kaj takega bi si
mogli edino pridobiti le tedaj, ko
bi zamenjavali vojaški tabor ter
ga zamenjavali za čas in deželo
miru.

Psihologijo vojaštva — utvor-
jeno na temelju nasilja in nadvla-
de — so ločili složno vsi pisatelji,
tudi ortodoksni, kot so n. pr. Spen-
cer, kot posledico omenjenega ne-
spoštovanja k pravu bližnjaka, kar
je neizogibno moralo biti stalni
vzrok vojske; vsako delo namreč
daje posamezniku specialne zna-
čajne navade, njegovo smer in
čutenje.

Žalibog, tudi zgodovina starega
veka, srednjega, in pa moderna
zgodovina ofenzivnih vojsk in
osvojevanja kolonij, kažejo le
sramotne dokumente te težke, za-
lostne resnice. Angličje, kateri sto-
je na višini sodne civilizacije, pro-
žali so nam baš najnovejše
temne primere s svojo vojsko pro-
ti Transvaalu, z urejanjem kon-
centracijskih taborov zaradi ubija-
nja žena in otrok, požiganja fa-
rem, streljanja vojnih jetnikov.

Vojska je v svojem temelju pro-
tidružabna in protidružabna; je
proti napredku in mu je na
kvar sedaj, po tisočletjih pred-
zgodovinske dobe, ko je izvrševala
funkcijo trdne discipline. Med
tem, ko so bile vojske poprej na
dnevnom redu, jih je sedaj vedno
manj, in vedno bolj, se proti njim
vzdiguje vest javnosti vsled do-
vršenosti strašnih morilnih orodij
in vsled neprestanega razširjanja
splošne vojaške dolžnosti naproti
srednjeveškemu rokodelskemu
vojskovanju.

Militaristi zamen kažejo na ne-
katere manj nečloveške psihologi-
ške strani vojsk (žrtvovanje fizi-
čnega hrabrost, čut dolžnosti).
Vojska pa je vseno reflex ataviz-
ma primitivnega življenja, divje-
ga in kanibalskega. "Krajež ji je
svrha, moritev pa sredstvo."

V prvih časih je bilo še drugo
sredstvo, ki je šlo za priučenjem
družabnega reda namreč: delo.
Zlasti je bilo to v oni dobi, ko niso
imeli ljudje nekoliko tisočletij
pred odkritjem lastnosti kovin
drugačnega orodja (ne za delo ne
za vojsko) kot ogledne kamne — v
oni davni predzgodovinski dobi,
v kateri je delo dobivalo družabne
oblike kakor pričajo ostanke pri-

mitivnih delavnic, najdenih v geo-
loških jamah, ki spadajo v neoli-
tično epoko.

Tudi delo vrši funkcije, ki gre
za redom in za podprejenjem po-
sameznikove delavnosti v teh samih
prvotnih družabnih oblikah (ro-
dovih, hordah itd.). Toda delo
zelo prevažne vojske, ki cele veke,
kajti delo — pretvoritev snovi —
sile v svrhu pridobitve duševne in
gimnotne existencije človeka — ima
v sebi duha ljudske solidarnosti,
pomoči in vzajemnega soglasja,
ki popolnoma odgovarja potrebi
izobraženega in plodnega življe-
nja, česar vojska nima.

In tako vidimo da gre delo vsled
neprekinjene teka stvarij k z-
druževanju, pokratenju razdruže-
nih posameznikov, prvotnih skup-
pin, hord in narodov — maj tem,
ko gre vojska sred svojega delova-
nja za razdruževanjem, šamota-
revanjem in skazo posameznikov,
prvotnih skupin, hord in narodov.

Vojska je predstavljala brutal-
ne borbe (preostanek divjaškega
življenja) med narodi, kot mori-
tev človeka s človekom.

Delo pa nasprotno, predstavlja
skup ljudi, narodov, družin in
v svrhu skupne borbe proti zuna-
njim prirodnim silam; kroti jih
pretvarja v prospeh ljudstva.

Tu vidimo, kakaj gre reka ljud-
ske civilizacije — pa naj se karkoli
govori ali vrši — k delu in ne k
vojski. Tudi tu vidimo, kakaj je
vsaka politika, katere namen je:
ohraniti in pokrepi princip vojs-
ke (bodi si na bojnem polju, bo-
disi pri osvojevanju kolonij, bo-
disi kronične vojske, bodi si stav-
ba vojašnice in oboroženje, s čimer
narodi krvave) — politika, ki je
naprotna neodvratnim prirodnim
zakonom ljudskega razvoja.

Glej, kakaj se je mogla buržo-
azija ukoreniniti in dobiti svetovno
gospodarsko in politično nadvla-
do. Postavila je namreč proti sre-
dnjeveški militaristični in feudal-
ni civilizaciji princip in moč dela
v trgovini in industriji, ki se je
zlasti krasno razvila z uporabo
parnih strojev. Danes pa je ta
buržoazija v padu, kajti hoteč
nič "notranje sovražnosti", postaja
militaristična, zanikajoč sam tem-
elj svoje mirotvorne industrial-
ne civilizacije.

In glej! Kakaj je vzdignil so-
cializem, tako protimilitarističen
kot da ne bi bil protivojski, ki se po-
stavlja proti vojski in povzraša
delo. Socializem postaja v imenu
dela ono gibčno vrteno ljudskega
napredka, katero je vrtila buržo-
azija proti srednjeveškemu feuda-
lizmu in ga sedaj opustila iz-
polnjuječi oni tako potrebni zgo-
dovinski eikel, ki gre od ranega svi-
ta do solnčnega zapada.

DOPISI

Iz Minnesote. — Cenjeni mi list
"Proletarec"! Tudi jaz bi rad
omelil v tvojih predalcih nekoli-
ko naših slovenskih naselbinah
v rudniških okoliših severozapad-
ne Minnesote. Ker potujem še
sedem mesecev od mesta do mesta
imam tudi priliko opazovati živ-
ljenje, gibanje in politično zani-
manje raznarodnostnih delav-
cev po teh krajih. Žal da sem pri
tem svojem opazovanju kmalo
prišel do zaključka, da se ravno
Slovenci-malo brigajo za svoje de-
lavske koristi. Edino mesto, ki
dela izjemo v tem oziru, je Ely.
Tam napredujejo naši delavci in
skrbijo za svojo organizacijo. To
je znamenje, da se ne bojijo kapi-
talističnih psov, ki lajejo po de-
želi in prežijo na delavske žulje.
In to je edino prav. Eliški sloven-
ski delavci se zavedajo svojega
razreda in zato so krenili na pravo
pot, ktera vodi do boljše bodo-
čnosti.

Rojaki cele Amerike, združite
se! Organizirajte se! Podajmo si
roke in bodimo vsi za enega in e-
den za vse! Na ta način bomo
skupno z delavci drugih narodov
dosegli za kar se borimo. Hljene
kapitalisti nas vsak dan bolj pre-
ganjajo in tepejo ubogega delav-
ca. Na Evelethu je eden kapi-
talističnih psov odprl svoj gobec
in rekel: "Workman should not
wear white collar!" Slovensko:
delavec ne sme nositi belega o-
vratnika. Kaj si mislite o tem, de-
lavei! Ali nismo mi delavci pro-
izvodili vse, s čimer so šopiri ka-
pitalisti? Mi smo sezidali lepe kra-
sne palače! Opremili smo palače z
lepim pohištvom in mehkiimi na-
slonjači! Mi smo pridelali hrano! Iz-
delali smo blazinaste kočeje in
avtomobile! Mi smo s teškim tru-
dom izkopali rudo! Mi smo rudo
stopili in vili v nje vse potrebne
stvari, da, tudi — puške! Mi smo
izdelali obleke in tudi — bele o-
vratnike! Mi smo naredili svitile

slate komade in razno biserno ter
dijamantno lepote! Mi delavci
smo na voljo kapitalistov sezidali
tudi — ječe! !

Delavci smo ustvarili vse! Kdo
pa uživa delo naših rok? Kdo ima
vse to, kar smo mi naredili?

Kdo stanuje v krasnih palačah,
ktere smo mi sezidali? Kapitalist!
Delavec ne sme!

Kdo uživa boljo hrano in pije
fine pijače? Kapitalist! Delavec
ima le ostanke.

Kdo se oblači v finejšie obleke
in kdo pravi da delavec ne sme
nositi belih ovratnikov? Kapi-
talist! Delavec se mora zadovoljiti
z navadnimi epami!

Kdo rabi puške in drugo jekle-
no morilno orodje, ktero smo mi
izdelali? Kapitalist — proti nam
delavcem!

In slednjič: kdo pa stanuje v
ječah? Mi delavci!

Zakaj vse to?

Zato ker smo delavci nemarni,
zaspani in sužniško poslušni! Ka-
pitalistu na ljubo storimo vse, a
v svojo lastno korist pa ničesar.
Za kapitalista žrtvujemo kri, mo-
zeg in življenje, a za svoje dobro
in dobro svojih otrok pa še s pr-
stom ne ganemo. Ja, če bo vedno
tako šlo, potem nas bodo kapi-
talisti kmalo gonili v verigah s trga
na trg kot neumno živino.

Čas je, da se vzdramite tudi vi,
slovenski delavci! Stopite trdo na
noge in se pridružite veliki arma-
di razrednozavedenih delavcev,
ki se bori za osloboditev delavcev
iz pod kapitalističnega jarma.
Svoboda za vse! Enakost za vse!
Bodočnost je na delavčevi strani,
zatorej glejte, da bodeate kaj pri-
borili svojim otrokom, da vas ne
bodo kleli, ko se bi spominjali
otrpelosti svojih starih.

Pokone! tovariši delavci!
Organizirajte, organizirajte, or-
ganizirajte se!!!

Frank Hitti.

Cleveland, O. — Cenjeni sodrug
urednik! Upam, da najde ta moj
dopis prostor v našem delavskem
listu "Proletarec", kteri se je
zadnji čas tako lepo razširil tu v
Clevelandu in katerega radi be-
remo ker vidimo, da je prekoris-
ten za nas delavce.

Ako človek čepi celo zimo v le-
senem hramu, je to že več kot
dolga časa. Če pa se poleg tega ni-
ma kak nikel za ječmenovec, po-
tem je še huje. Človek torej
komaj čaka, da se poslovi ta dol-
gočasna zima in nastanejo prijaz-
nejši dnevi. In ti dnevi prihajajo.
Seveda, ako bi imeli kapitalisti
moč podaljšati zimo kakor zapre-
ti tvornice, gotovo bi nam ne pri-
voščili tudi teh lepih dni; toda
kapitalisti do danes še nima-
jo monopol za vreme.

A kaj nam pomagajo še lepi
dnevi, ko pa imamo prazne — že-
pe. Ko smo zadnjič zborovali na
Public Square zahtevajoči dela
in kruha, in ko smo poslali zadnji
deputata k županu zaradi dela,
nalagali so nas ti prefriganeci, da
bomo imeli dosti dela, kakor hit-
ro nastane boljše vreme. In še
danes je zmiraj pri starem. Ta
imenitna gospoda nam vedno obe-
ta, obeta in samo obeta, a ne sto-
ri nič. Ali naj delavci živimo sa-
mo od praznih obljub?

No mar so kapitalistu njegove
obljube dokler on živi razkošno in
dokler ga delavnost pita s svo-
jimi žulji. Stradaj ti in tvoji oto-
ci kolikor hočete, on se ne bo ga-
nil v tvojo dobrobit, kaj ti on ima
vsega dovolj. In tega sam si kriv
— kriva je delavska masa —, da
ima on vse, ti pa nič. Kako dolgo
vas bo treba še drezati, tovariši
moji, da se bodeate pridružili raz-
rednozavednim borilecem za skup-
ne koristi proletarijata? Ali še ne
veste tega, da delavci ne bodo ni-
kdar dosegli svojih pravic, ako si
jih sami ne priborijo?

Clevelandski rojaki "jamrajo"
ni dela, tvornice nimajo naročil.
Kajne, kako težko je čakati teh
preklicanih naročil. Tvorničar lah-
ko čaka, kajti on zdaj uživa to
kar je tebi pritrgal na zaslužku, —
a ti ne moreš čakati! Tebi in tvo-
jim otrokom je treba jesti tudi
med čakanjem. Vidiš, to je zato,
ker se zadovoljiš z vsem kar ti
kdo naloži na pleča. Kadar delaš,
takrat ti je dobrodošla vsaka dro-
btinica, ki odleti iz kapitalistove
mize; in če ti po vrhu še ostane
za kak glaž pive, tedaj misliš, da
je ves svet tvoj. Daj, daj vzdra-
mi se!

Ako bi bili slovenski delavci v
Clevelandu združeni v močni dela-
vski organizaciji, politični in stro-
kovni, ako bi čitali, razširjali in
se izobraževali iz delavskega ža-
sopisja ter glasovali ob volitvah
za kandidate delavske socialistič-
ne stranke — bilo bi kmalo dru-
gače. Tako nas pa prefriganci delo-
dajalec samo vlečejo za nos in
nam kažejo fige. Osel gre samo

"Radnička Straža"

je edini hrvatski socialistični list v Ameriki. Izhaja vsako drugo sre-
do in stane \$1.00 NA LETO. Naslov: "RADNIČKA STRAŽA", 115
PISK ST., CHICAGO, ILL. Priporočite ta list bratom Hrvatim!

enkrat na led — a nezavedni de-
lavei pa zmirom! Ali ni to žalo-
stno?

Po zadnji katastrofi v Collin-
woodu so se naši clevelandski ka-
pitalisti pokazali zelo radodarne.
Prizadetim družinam paklanjajo
premog, kose obuval in obleke itd.
Kje so pa bili ti radodarni pred
katastrofo? Ali menijo s tem za-
likati nezgodo, ktero so kolikor
toliko zakrivali, da bi se čim prej
pozabila? Ubožne družine so pred
požarom ravno tako potrebovale
kot sedaj in vsled tega jim ni se-
daj nič več pomagano; še manj,
kapitalistični darovi ne morejo vz-
buditi zgorelih otrok k življenju.
Posek v oči! In pa reklama! Ka-
pitalistični listi poročajo dan za
dnevom z debelimi črkami, koliko
je daroval ta ali oni in to naj bo
nezavednim delavcem vada, češ,
kako dobri so kapitalisti. Ampak
pri zavednih ljudeh to ne velja!
Tudi milijoni dolarjev ne bodo
povrnili nesrečnim materam ne-
dolžnih otrok, ktere je umoril ka-
pitalistični sistem.

Chicago, Ill. 18. marca. — Stran-
kna poročila v našem "Proletar-
cu" o vedno rastočem ustanav-
ljanju socialističnih klubov nam
dokazujejo, da so se začeli tudi
ameriški Slovenci zavedati svo-
jega razrednega stališča. In to je
prav. Mi delavci moramo delati
na to, da pridemo tudi na politič-
nem polju do veljave. Vtem ozi-
ru smo ameriški delavci veliko za-
ostali za evropskimi. Na primer
avstrijski delavci imajo v avstrijs-
ski državni zbornici 87 zastojni-
kov, socialistov, med tem ko v Ze-
dinjenih državah nimamo še nebe-
nega. Pač žalostno, ali resnično.

Na ta način si dopuščamo mi
delavci, da naši izkoriščevalci de-
lajo postavke za nas. Za nas? Da,
samo za nas — delavce! Pastir s
palico kroti čredo, kapitalisti ima-
jo pa postavke, da nas tepejo z nji-
mi. Kadar bomo pa mi delavci ime-
li svoje zastopnike v postavoda-
jah, takratne lahko zgodi, da se
tudi kapitalistom stopi na prste
s postavami in tako prepreči njih
gorostasne gošine: tisočkratne
moritve premogarjev, industrial-
no krizo, brezposelnost itd. Teh
kapitalističnih zločinov bi nikoli
ne bilo, da so socialisti v posta-
vodajnih zastopih.

Na delo torej, sodrugi! Vsa so-
drua naj agitira in dela za soci-
alizem. Slovenski delavci moramo
pri letošnjih volitvah zaeno z de-
lavci drugih narodnosti glasovati
za naše delavske zastopnike, za
socialiste. Sodrugi vseh narodov
se pripravljajo za volitve ko se bo
volil predsednik Zedinjenih dr-
žav. Treba je torej, da se tudi slo-
vencei, zlasti tu v Chicago, malo
bolj gibljemo kot smo se doslej.

Vsled tega opozarjam vse so-
druge na redno mesečno sejo na-
šega kluba št. 1. ki se vrši v sobo-
to 28. marca. Vsa sodruge se je
mora vdeležiti, kajti na dnevnem
redu so jako važne stvari. Pred
vsem bode važna razprava o spre-
jetju kluba v ameriško socialisti-
čno stranko. Kakor je znano veči-
ni sodrugov, eden naš sodrug ni
bil sprejet, ker je bil pri stranki
denunciran, da je anarhist, dasi
dotični denuncijant ne ve šekaj
je socializem. Sodrugi morajo se-
daj pomisliti, da pri ti denunci-
janci se ni šlo samo zato, da ne
bi bil dotični sodrug sprejet, tem-
več računalo se je, da se zabrani
pristop celega kluba k stranki.
Dolžnost naša je torej, da se pote-
gnemo za našega sodruga in za-
htevamo obenem, da se izključi-
jo podli denuncijanti in osebni
koristolovci iz stranke. Kakor se
čuje, se ustanavlja, ali se je že
ustanovil nov socialistični klub tu
v Chicago. Kaj je tega treba? Ali
ne obstoji tu že leta slovenski so-
cialistični klub, kteri je vedno de-
lal za napredek socializma? Ako
je eden v resnici socialist, tedaj
se bo temu pridružil, ne pa cepil
delavce v dva tabora. Nič bi ne
rekel, če bi nas bilo Slovencev v
Chicago toliko kot je Čehov; te-
daj bi lahko imeli dva, tri ali celo
pet klubov. Tako pa ker nas je
malo, je nov socialistični klub po-
polnoma odveč. To cepljenje med
nami ni delo za socializem in kdor
to d-la, dela za razdor stranke in
za osebno koristolovstvo.

Sodrugi širom Amerike!
Okenite se Jugoslovanske socia-
listične zveze in našega glasila
"Proletarec". Čim bolj se bomo
družili, tem močnejša bode slo-
venska socialistična stranka v A-
meriki.

Chicaške svobodnomiselnosti de-
lavce pa vabim, da se vdeležo na-

še prihodnje seje. Vsa rojaka ima
prost vstop čeravno ni član kluba.
Na svidenje torej v soboto 28. ma-
reca ob 8 uri zvečer pri sodr. Fr.
Mladiču. Center ave & 18th. St.
S socialističnim pozdravom

Frank Podlipce, tajnik.

Kjer so sedaj "chicaški anarhi-
sti"? Kje so zarote in kje "sokriv-
ci" umorjenega Averbucha? Kje
je ono vlačugarsko časopisje, ktero
je pred nekoliko dnevi grozo
alarmiralo vso Ameriko o anar-
histih, atentatih... krivolitju?
Molči — molči! Kapitaliste je že
minil strah pred "anarhisti" in
"bombami", toda strah jih je
pred nečem — drugim. Preiskava
o "atentatu" na Shippy-a bo naj-
brž dokazala, da chicaška policija
smrdi že pri glavi.

V kapitalističnem dnevniku čita-
mo, da so v enem mestu zapri-
tornico za izdelovanje cementa.
Nadalje pove oni list, da je v tej
tvornici delalo 309 delavcev, ki
so izdelali vsak dan 3000 sodčkov
cementa. Ako je tristo delavcev
proizvodilo vsak dan tristošod-
čkov cementa, torej je povprečno
vsak delavec produciral deset so-
dčkov na dan. Cena cementu je \$2.
za sodček; potemtakem je vsak de-
lavec povprečno produciral vsak
dan \$20.00 vrednosti cementa, a
dobil je za svoj produkt le \$2.00!
Ako bi ti delavci dobili v mezdi
polno vrednost svojega produkta,
tedaj bi se jim moralo plačati vsak
dan \$20.00. Pa se še čudijo nekteri,
kako da delavce ne more obogate-
ti. Hudirja bo obogatel če pa mo-
ra plačati \$20.00 za produkt, kte-
rega je on proizvedil komaj za
\$2.00! Tako prešajo kapitalisti mi-
lijone iz žuljevorokih delavcev.
Mezdnj sužnji! Kdaj se bodeate za-
vedli in vzdignili svoj glas proti
sistemu, pod katerim dobite le \$2.
za svoj \$20. vredni produkt? Ali
zamorete pod takim sistemom u-
stvariti udobno življenje sebi in
svojim družinam? Recimo, da vsa
dobra (goods) proizvajajo na vli-
način kot cement, kaj je rezultat?
Kapitalist koji ne proizvaja nič,
dobi za produkt \$18. a delavec,
ki proizvodi vse, ima pa \$2. Pod
socializmom bodo dobili delavci
polno vrednost svojega proizvoda.
Glasujte torej za socialiste, kadar
grete na volišče.

Rojake v Collinwoodu, O., kteri
so zgubili svoje otroke v zadnji
požarni katastrofi bo gotovo za-
nimalo zvedeti, kako obžaluje
izgubo njih najdražjega na svetu
— katoliški duhovnik G. A. Sojar
v Chicago izdaje nekako mesečno
pratiko, ki ji pravi "Glasilo žup-
nije sv. Stefana itd." To ni še nič
nudega. Kajti dokler so nerazodo-
ni ljudje na svetu, imajo tudi du-
hovniki lahko svoj piknik in svoj
pustni terek. V marčevi številki
te pratike se bavi G. Sojar s po-
žarom v Collinwoodu in piše med
drugim tudi tole:

... Način smrti teh otrok je
nad vse pretresljiv. A če pogleda-
mo prizor v luči svete vere (!), se
nam ne bo zdel tako grozen. 180
otrok je konačalo svoje življenje
in 180 nedolžnih duš se sedaj ra-
duje pri Bogu. Kaj pa imamo na
svetu? Burno življenje in dan za
dnevom več greha, več odgovor-
nosti. Recimo, da bi teh 180 otrok
odraslo in recimo, da bi slabo ži-
veli in se tako morda večno pogu-
bili (!) — ali ni boljše za nje, da
so sedaj umrli...

G. Sojar je torej mnenja, da je
najbolje požgati, podaviti in pmo-
riti vse otroke, samo da gredo
gorki v "nebesa". Jako lep kato-
liški princip! Nadaljno sodbo pre-
puščamo prizadetim rojakom v
Collinwoodu.

Za tuje oglašje v "Proletarcu"
ni odgovorno upravnništvo ne u-
ševajo v našem listu. Ako kupuje-
te, prosimo, omenite "Proletarca"
redništvo.

SLOVENCIM POZOR!

Pišite po cenik!

Slovenska nase'bina v Ripley in
Butler Co., Missouri, se množi dne-
vno!
Rojaki! Ali res nočete sedaj ku-
piti zemljišče, ko se še najboljša
zemljišča poleg železnice po 10 —
15 dolarjev aker na prodaj?

Rojaki! Ali res nočete postati
svobodni ameriški kmetje? Ali res
radi poslušate žalostne glasove
parnih piščalk v tvornicah in ru-
dokopiščih?
Mi upamo da ne!
Slovenci čitajte državna poročil-

FR. SAKSER CO.

109 Greenwich Street,
New York.

PODREŽNICA

6104 St. Clair Avenue, N. E. Cleveland, Ohio.

OFICIJELNO ZASTOPNIŠTVO VSEH
PAROBRODNIH DRUŽB.

Priporoča se Slovincem in Hrvatom o priliki potovanja v staro
domovino, ali ako žele koga sam vzeti — v prodajo parobrodnih
listov po najnižji ceni.

Železniške listke za vse kraje v Zjed. državah in Evropi
Posilja najceneje in najhitreje denar v staro domovino, bodisi
zasebnim strankam, posejilnicam ali v katerokoli svrhu.

Vsa slovenski potnik naj pazi, da pride na številko

109 GREENWICH STREET

in nikamor drugam ter naj se prej dobro prepriča, ako je na pr-
vem prostoru, predno se da pregovoriti, da komu vroča denar
v mnenju, da ima opraviti z nami.

Slovincem in Hrvatom!

naznanjamo, da izdelujemo raznovrstne

obleke, po najnovejšem kroju. Unijako delo; trpežno in lično
V zalogi imamo tudi razne druge potrebščine, k spa-
daji v delokrog oprave — oblek.
Pridite in ogledite si našo izlobo.
Z vsem spoštovanjem

J. J. DVORAK & CO.
UNION CLOTHIERS-TAILORS
598-600 BLUE ISLAND AVE.

GOSTILNA, dobro in vedno preskrbljena
z najboljšimi pijačami, unij-
skimi smodkami in prostim prigrizkom.

Dvorane, za društvenene seje, svatbe,
zabavne večere, veselice itd.

Potujoči rojaki vedno dobro došli.

Priporočam se vsem v mnogobrojen
obisk

Frank Mladič

587 SO. CENTRE AVE., CHICAGO, ILL.

la Zdr. drž. kaj je kmetijstvo v
naši veliki republiki! Ali pozna,
kdo kmeta v Zdr. drž., ki ima sla-
be čase?

Sveži kruh in fino pecivo dobite ve-

no v hrvatsko-slovenski pekarni

Curiš i Radakoviča
623 So. Throop Street
Vosi tudi

Stranka

PROLETARSKA SOCIALISTIČNA ZVEZA

s sedanjem v Chicago, Ill.
Glavni tajnik: John Petric, 718 W. 31st St., Chicago, Ill.

Vaš poročila in dopisi, tiče se socialistične stranke ali posameznih klubov naj se pošiljajo na goreni naslov glavnega tajnika.

IMENIK
Socialistični klubovi podrejenih Jugoslovanskih Socialističnih zvez
v Chicago:

Jugoslovanski socialistični klub št. 1, Chicago, Ill. Anton Prosen, predsednik; Frank Podipeec, fin. tajnik, 509 N. Halsted St. Redna mesečna seja vsako sredo v 8. uri, v prostorih kluba št. 1, 587 So. Center Ave., Chicago, Ill.

Jugoslovanski socialistični klub št. 2, Chicago, Ill. Ignace Ziemberger, predsednik; Ivan Kravanc, tajnik, Box 101. Redna mesečna seja vsako sredo v 8. uri, v prostorih kluba št. 2, 587 So. Center Ave., Chicago, Ill.

Jugoslovanski socialistični klub št. 3, Chicago, Ill. Anton Prosen, predsednik; Frank Podipeec, fin. tajnik, 509 N. Halsted St. Redna mesečna seja vsako sredo v 8. uri, v prostorih kluba št. 3, 587 So. Center Ave., Chicago, Ill.

Jugoslovanski socialistični klub št. 4, Chicago, Ill. Anton Prosen, predsednik; Frank Podipeec, fin. tajnik, 509 N. Halsted St. Redna mesečna seja vsako sredo v 8. uri, v prostorih kluba št. 4, 587 So. Center Ave., Chicago, Ill.

Jugoslovanski socialistični klub št. 5, Chicago, Ill. Anton Prosen, predsednik; Frank Podipeec, fin. tajnik, 509 N. Halsted St. Redna mesečna seja vsako sredo v 8. uri, v prostorih kluba št. 5, 587 So. Center Ave., Chicago, Ill.

Jugoslovanski socialistični klub št. 6, Chicago, Ill. Anton Prosen, predsednik; Frank Podipeec, fin. tajnik, 509 N. Halsted St. Redna mesečna seja vsako sredo v 8. uri, v prostorih kluba št. 6, 587 So. Center Ave., Chicago, Ill.

Jugoslovanski socialistični klub št. 7, Chicago, Ill. Anton Prosen, predsednik; Frank Podipeec, fin. tajnik, 509 N. Halsted St. Redna mesečna seja vsako sredo v 8. uri, v prostorih kluba št. 7, 587 So. Center Ave., Chicago, Ill.

Jugoslovanski socialistični klub št. 8, Chicago, Ill. Anton Prosen, predsednik; Frank Podipeec, fin. tajnik, 509 N. Halsted St. Redna mesečna seja vsako sredo v 8. uri, v prostorih kluba št. 8, 587 So. Center Ave., Chicago, Ill.

Jugoslovanski socialistični klub št. 9, Chicago, Ill. Anton Prosen, predsednik; Frank Podipeec, fin. tajnik, 509 N. Halsted St. Redna mesečna seja vsako sredo v 8. uri, v prostorih kluba št. 9, 587 So. Center Ave., Chicago, Ill.

Jugoslovanski socialistični klub št. 10, Chicago, Ill. Anton Prosen, predsednik; Frank Podipeec, fin. tajnik, 509 N. Halsted St. Redna mesečna seja vsako sredo v 8. uri, v prostorih kluba št. 10, 587 So. Center Ave., Chicago, Ill.

Jugoslovanski socialistični klub št. 11, Chicago, Ill. Anton Prosen, predsednik; Frank Podipeec, fin. tajnik, 509 N. Halsted St. Redna mesečna seja vsako sredo v 8. uri, v prostorih kluba št. 11, 587 So. Center Ave., Chicago, Ill.

Jugoslovanski socialistični klub št. 12, Chicago, Ill. Anton Prosen, predsednik; Frank Podipeec, fin. tajnik, 509 N. Halsted St. Redna mesečna seja vsako sredo v 8. uri, v prostorih kluba št. 12, 587 So. Center Ave., Chicago, Ill.

Jugoslovanski socialistični klub št. 13, Chicago, Ill. Anton Prosen, predsednik; Frank Podipeec, fin. tajnik, 509 N. Halsted St. Redna mesečna seja vsako sredo v 8. uri, v prostorih kluba št. 13, 587 So. Center Ave., Chicago, Ill.

Jugoslovanski socialistični klub št. 14, Chicago, Ill. Anton Prosen, predsednik; Frank Podipeec, fin. tajnik, 509 N. Halsted St. Redna mesečna seja vsako sredo v 8. uri, v prostorih kluba št. 14, 587 So. Center Ave., Chicago, Ill.

Jugoslovanski socialistični klub št. 15, Chicago, Ill. Anton Prosen, predsednik; Frank Podipeec, fin. tajnik, 509 N. Halsted St. Redna mesečna seja vsako sredo v 8. uri, v prostorih kluba št. 15, 587 So. Center Ave., Chicago, Ill.

Jugoslovanski socialistični klub št. 16, Chicago, Ill. Anton Prosen, predsednik; Frank Podipeec, fin. tajnik, 509 N. Halsted St. Redna mesečna seja vsako sredo v 8. uri, v prostorih kluba št. 16, 587 So. Center Ave., Chicago, Ill.

Jugoslovanski socialistični klub št. 17, Chicago, Ill. Anton Prosen, predsednik; Frank Podipeec, fin. tajnik, 509 N. Halsted St. Redna mesečna seja vsako sredo v 8. uri, v prostorih kluba št. 17, 587 So. Center Ave., Chicago, Ill.

Jugoslovanski socialistični klub št. 18, Chicago, Ill. Anton Prosen, predsednik; Frank Podipeec, fin. tajnik, 509 N. Halsted St. Redna mesečna seja vsako sredo v 8. uri, v prostorih kluba št. 18, 587 So. Center Ave., Chicago, Ill.

Jugoslovanski socialistični klub št. 19, Chicago, Ill. Anton Prosen, predsednik; Frank Podipeec, fin. tajnik, 509 N. Halsted St. Redna mesečna seja vsako sredo v 8. uri, v prostorih kluba št. 19, 587 So. Center Ave., Chicago, Ill.

Jugoslovanski socialistični klub št. 20, Chicago, Ill. Anton Prosen, predsednik; Frank Podipeec, fin. tajnik, 509 N. Halsted St. Redna mesečna seja vsako sredo v 8. uri, v prostorih kluba št. 20, 587 So. Center Ave., Chicago, Ill.

Jugoslovanski socialistični klub št. 21, Chicago, Ill. Anton Prosen, predsednik; Frank Podipeec, fin. tajnik, 509 N. Halsted St. Redna mesečna seja vsako sredo v 8. uri, v prostorih kluba št. 21, 587 So. Center Ave., Chicago, Ill.

Jugoslovanski socialistični klub št. 22, Chicago, Ill. Anton Prosen, predsednik; Frank Podipeec, fin. tajnik, 509 N. Halsted St. Redna mesečna seja vsako sredo v 8. uri, v prostorih kluba št. 22, 587 So. Center Ave., Chicago, Ill.

da se vrši veliki slovenski socialistični shod dne 28. t. m. ob 8. uri zvečer in 29. t. m. ob 2. uri popoldne v prostorih 237-1st ave. Nastopili bodo slovenski govorniki (a ne Konda ali Skubie) in sicer poznani John Krol in drugi. Nekaj socialistov nemške narodnosti bo tudi govorilo. Shod se vrši v prid mestnih volitev.

Charter smo prejeli in pristopilo je že obilo novih sodrugov k slov. soc. dem. klubu.

Skubie je lagal v zadnji številki "Gl. Sv.", ko je pisal, da smo ga mi povabili na shod dne 8. t. m. Njegovih "učenihi" (t) nazorov ne potrebujemo, imamo boljše govorilke. Več za prihodnji številki "Proletarca".

Spozdravom.
Frank Bačun, tajnik:

Vesti iz Clevelanda.

Posebna poročila "Proletarcu"

Socialistični shod.

Socialistični klub "Luč" je sklical shod 15. t. m. v Knavsovo dvorano, 1631 St. Clair ave, ob polu osmi uri zvečer. Na govorniški program je bilo: 1. katastrofa v Collinwoodu, 2. zadnje mestne volitve glede petmilijonskih bondov za odpravo brezposelnih in 3. sedanji delavski položaj.

Ako primerjamo število Clevelandskih Slovencev s številom onih, ki so se vdeležili shoda, moramo pač pripoznati, da smo Slovenci v Clevelandu še daleč, daleč za drugimi narodi. Še večjega obžalovanja je pa vredno to, da nam nasprotujejo celo tisti rojaki, ki hočejo biti v naših vrstah. Tako se je na tem shodu oglašil eden in prišel zagovarjati kapitalizem. In ta človek je dejal, da je socialist. Koliko "sort" socialistov pa imamo v Clevelandu? Svetujem onemu rojaku, da se naj uči socializma, ako že hoče biti socialist. Da pa ne razume kako bi se prišlo kapitalizmu do živga, to mu pa verujem; v sled tega naj pride na shod, kadar bomo razpravljali o ti točki. Rojaki! Komur je kaj mar, da se otrese moderne sužnosti, obiške naj socialistične shode. Boj je sicer težak ali pravičen; zatorej bomo zmagali. Od boja do zmage!

Poročevalec.
Kapitalistična samohvala. Brezposelnost.

Kapitalistično časopisje ne more prebraviti onih radodarnišev, ki so odprli svoja "radodarna srca" napram žalostnim starišem, katerih otroci so zgoreli v plamenih, v collinwoodski šoli. S par srebrnimi ali papirnati dolari hočejo kapitalisti popolnoma oslepiti delavce. Kaj pa! Zmaji je treba. Oni dobro vedo, da delavec bo moral plačati to radodarnost pri volitvah in da bo glasoval za svoje — tlačitelje in pomevalce. Da bi pa kapitalistično časopisje grajalo trli sistem, ki je kriv stoinesemdesetkratnega umora nad nedolžnimi otročki, to mu pa še na misel ne pride.

Delavski položaj v Clevelandu je še vedno enak. Zmirom ista brezposelnost. Na tisoče ljudi hodi po ulicah in išče dela in zaslužka, a zaman. Delodajalci nimajo dela za nas; oni se ne brigajo za proletarce in njih otroke. Ampak mi delavci jim bomo do plačali kadar pridejo volitve. Le naj takrat pridejo med nas v ovčji obleki in se nam hlinijo kot po navadi! Vsak zaveden delavec naj si dobro zapomni letošnjo krizo in ob času volitev naj glasuje za kandidate delavske stranke. Vrzite proč kapitalistično časopisje in podpirajte delavske liste. Kapitalist naj čita svoje, a mi delavci svoje časopise.

Clevelandski socialist.
Hrvatski socialistični klub.

Hrvatski in srbski sodrugi so imeli 15. marca v Newburgu javni shod na katerem so organizirali socialistični klub. Vpisalo se je 50 istih dan 20 članov. Dvajset novih bojevnikov je vstopilo v kapitalistične vrste, ki se bore proti kapitalizmu. Izvolil se je nov odbor, kateri bode imel svoje redne seje vsako soboto; vsako drugo nedeljo bode pa imel klub javni shod za propagando socializma. V Clevelandu so nas Slovenci torej prekosili bratje Hrvati. Kaj pa Slovenci v Newburgu? Teh je deset krat več kot Hrvatov, a kje so ostali? Spijo, spijo svoje narodna ško spanje! Mogoče se zdaj vzdrimajo. In v Clevelandu? Newburških Hrvatov je komaj en procent proti clevelandskim Slovincem, a s hrvatski socialistični klub šteje 20 članov, med tem ko ima slov. klub "Luč" samo dvanajst. Kje ste socialisti? Sedaj se kažete v nagoti, kakšni ste. Ali se ne upate na svetlo? Ali niste prijatelji

delavskega stanu in delavske socialistične stranke? Kdo vam brani vstop k svoji lastni stranki? Na delo sodrugi! Na delo! Ne čakajte doma, da se bodo drugi na mesto vas borili za delavske koristi. Na dan odločno in brez strahu!

Clevelandski socialist.
Izobrazba v imenu nočev.

V gostilni Chas. Kuhelna na St. Clair ave. so tam stanujoči fantje 14 marca napadli s nožmi kopice sosednih fantov, ki so tam pili in jih prav po barbarsko oklali. Prepričan in pretep je nastal vsled malnečevredne stvari. Čin je toliko bolj obžalovanja vreden, ker je imel tudi gostilničar svoje prste vmes.

Pač škandal! Zavedni rojaki, ogibajte se takih handitov, katerih edino prepričanje je nož. Pripomniti moram, da izmed napadalec ni bil nobeden socialist.

Za varnost šol.
16. t. m. je sklenil šolski svet izdati bondov za \$450.000 za predzidavo in popravila šolskih poslopij.

Sklenilo se je tudi, da bo imela vsaka šola posebno stražo pred ognjem. Stražništvo bodejo obkroževali člani požarne branbe. Kakor je razvidno iz kapitalističnega časopisja, skušale bodejo šolske oblasti napraviti vse bolj "cheap". Koliko pride od teh \$450.000 brezposelnim delavcem v Clevelandu, to je še uganka. Lakomni kontraktori bodo najbrž spravili večino teh tisočakov, — a za požar bode v bodoče pa straha odgovorna. Tako bode šlo zmiraj — po starem.

Drobne vesti.
— Krvave demonstracije so se vršile 14. t. m. v Budapešti. — Socialisti so demonstrirali za enako in splošno volilno pravico na kar je prišlo do bojev med njimi in policaji.

Gregorij Geršuni, znani ruski revolucionar, kateri je lansko leto potoval po Zedinjenih državah, je 19. marca umrl v Parizu.

Revolucija je izbruhnila na otoku Haiti. Domačini so poklali veliko inozemcev.

NAROD ŽE SODI — A KOGA?
La Salle, Ill. 15. marca 1908. — Cenjeno uredništvo "Proletarca"! Sprejmi v list naslednji:

Protest:
Mi podpisani naročniki "Glasa Svobode" in člani S. N. P. J. protestiramo najstrožje proti "Gl. Sv. in Mr. M. V. Kondatu, ki v tem svojem listu vlati in napada Jednoto ter glavni odbor. Obsojamo one napade kot nizkotne in nesramne, kateri imajo še bolj nizkotne namen: iztrgati urade delavnim ljudem, pridržati blagajno v Klobučarjevih rokah in vrniti Kondatu glasilo Jednote, da bi se mastil s kvbdrji, katere bi mu plačevalo 5000 članov vsakega pol leta. Kajne gospod Martin to vam diši!

Protestiramo odločno, da bi bil "Gl. Sv." še kdaj glasilo S.N.P.J. Proč z vsem kaj je gnjilega! Mi tukaj podpisani naročniki "Gl. Sv." obsojamo še enkrat ta list nakoč se mu tem potom odpovemo in zahtevamo, da se nam ustavi nadaljnje pošiljanje istega.

Valentin Potisek, Jos. Batković, Math Strohen, Pongrac Kern, John Puček, Jos. Gregorič, Tom Golobič, John Šiško.

PONAVLJAMO SE ENKRAT!
G. Konda dokažite nam, 1. v kakšni zari je "Proletarac" proti S. N. P. J. ? 2. Na kakšen način stremi "Proletarac" za glasilom S. N. P. J. ? Kdaj, na kakšen način in vsled česa se naj "Proletarac" seli v Cleveland?

Dokler nam tega ne pokažete ostanete še vedno ultra-lažniki!

Enakotežje telesa.
Stanje telesa, v katerem vsi organi tvorijo svojo noturno odmerjenost dela, to je da so v popolnem zdravju, se imenuje enakotežje. Kakor hitro en organ odpove svoje delo, tedaj je potrebno urediti to enakotežje. Vsakdo opazi, da navadno želodec odpove delo. Tukaj pomaga Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino, kajti ono pripravi želodec k delu in sodelovanju z organi, ki prebavljajo hrano. Kakor hitro se uredi pravilno prebavljanje, vsi organi telesa delajo v harmoniji. Uživate to zdravilo v vseh slučajih nepravilnega prebavljanja in telesne slabosti.

V lekarnah. Jos. Triner, 616—622 So. Ashland Ave., Chicago, Illinois.

Delavstvo producira vse bogastvo; bogastvo torej pripada delavstvu.

Agitatoričen del.

NAŠI ZASTOPNIKI.

Sledeče sodruge zastopnike priporočamo delavcem, kateri so v njihovem obliki. Pooblašeni so poslati naročilo in oglašje za "Proletarca" ter prodajati delnice za Jugoslovansko delavsko tiskovno družbo:

John Kravanc, Box 101, Glencoe, O.
Valentin Potisek, 1231 Main St., La Salle, Ill.
John Dejak, 1385 E. 39th St., N. E. Cleveland, O.
Stefan Zabric, Box 305 Conemaugh, Pa.

Dominik Petric, Louisville, Colo.
John Medved, Box 33, Cumberland, Wyo.

Joe Debevc, 4620 Humboldt St., Denver, Colo.
Mike Zugelj, Box 202 Murray, Utah.
Frank Hitti za državo Minnesota.
J. W. Mohar, Leadville, Colo.

V Chicago so pooblašeni pobirati naročnino naslednji sodrugi: Frank Lisjak, Frank Mladic, Frank Udovc, John Petric in vsak drugi sodrug, ki ima pobotniško knjižico.

Nadalje priporočamo somišljenikom v dotičnih naselbinah sledeče sodruge agitatorje:

Frank Drmot, Box 96, Morgan, Pa.
Frank Podboj, 759 Coleman ave., Johnstown, Pa.

POZOR ROJAKI V KANSASU IN MISSOURI-U.
Sodr. Anton Prešern, predsednik slov. socialističnega kluba št. 1. v Chicago in blaginjski Jugoslovanske delavske tiskovne družbe, potuje sedaj po državah Kansasu in Missouri-u. Sodr. Prešern je pooblaščen pobirati naročnino na "Proletarca" in prodajati delnice J. D. T. D.

Sodrugi in rojakom, katere obišče, ga toplo priporočamo.
Upr. "Proletarca".

Naročniki na "Izobraževalno knjižnico", kateri so v tem času, ko so prejeli prvi snopič, svoje bivališče spremenili, naj čim prej naznanijo svoj novi naslov Upravnistvu "Izobraževalne knjižnice" (629 Laflin St., Chicago, Ill.), — da se jim more doposlati drugi snopič. — Če kdo izmed predplačnikov knjižnice ni sprejel, naj to sporoči.

"Izobraževalna knjižnica" se lahko naroči tudi pri "Proletarcu". Dobi se tudi še prvi snopič. Zvezek s poštnino vred 12c.

Delavci

Denar ni zgubljen.
Kupite "stock" Jugo-slovanske Delavske Tiskovne Družbe in postanite lastniki edinega slovenskega delavskega tednika v Ameriki. Delnica stane \$10.

Plača se lahko v dveh obrokih po \$5. Pišite za pojasnila.

Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba
587 South Centre Avenue
Chicago, Ill.

DR. F. J. PATERA
Ordinuje na severozah. voglu ASHLAND IN MILWAUKEE AVE. od 12. do 3. ure popoldne; od 7. do 8. ure zvečer v pondeljkih, torkih, četrkih in petkih.
Telefon Canal 180.

Dr. KAREL STULIK
527 So. Winchester Ave.
Telephone West 529

Zdravi notranje in zunanje bolezni ter je izvrstan ranecelnik. Urađuje: doma od 1—2 pop. ter z večer po 7 uri. V lekarni gos. Hermaneka, Centre a. 18. Str., od 5—7 pop. V lekarni J. Stulika, na 21. St. a. Paulina ul., od 11 do 12 dop. Priporoča se Slovincem.

ALOIS VANA
— izdelovatelj —
sodovice, mineralne vode in raznih neopojnih pič.
82-84 Fisk St. Tel. Canal 1405

GOSPODINJE POZOR
Najboljše, najfinije in okusnejše meso prodaja po najnižji ceni slovenski mesar 376 W. 18. Street Chicago

MIHA LACKOVIC
376 West 18th St. Chicago.
Klobase in šunko pošiljam tudi izven Chicago proti C. O. D. podvzetju, ako se naroči 25 funtov.

Pišite za cenik v slovenskem jeziku. Za Chicago i okolice je moj zastopnik JANEZ TRKAN.

MIRKO VADJINA, 390 W. 18th St. SLOVENSKO HRVATSKI BRIVCO.

KAKO PRIDE VAŠ DENAR NAJVARNEJE V STARI KRAJ?
Če ga pošlete po Mohor Mladicu, 617 So. Centre ave., Chicago, Ill. On je z zvezi z g. Sakserjem v New Yorku in pošilja denar točno, varno in zanesljivo v stari kraj.

Ako potujete v stari kraj ali želite koga svojih sorodnikov ali prijateljev vzeti v Ameriko, potem istotako kupite vozni listek pri Mohor Mladicu. On preskrbi dobro in hitro vožnjo po najnižjih cenah.

Mohor Mladic, 617 So. Center ave, Chicago, Ill.

FINE SMOOKE.

vedno sveže pivo, izborno vino in fino žganje se dobi v

GOSTILNI
J. J. Vodak, Sons
683 LOOMIS STREET, CHICAGO, ILLINOIS

Valentin Potisek
GOSTILNIČAR
1235-1st St., La Salle, Ill

Toči vse, gostilni podrejene pišaje in se priporoča rojakom za obilen obisk. Poštebna točna in solidna.

EMIL BACHMAN
BADGES, FLAGS & CAPS
580 SOUTH CENTER AVE. CHICAGO

Največa slavjanska tvrdka bander, zastav društvenih kap. prekoramnic, regalij in drugih stvari za društva

Pišite v slovenskem jeziku po moj 80 strani velik cenik katerega pošlem zastoni.

Andro Simulič.
PEKARNA
FINO PEČIVO VEDNO V ZALOGI
11 E. 22nd ST. CHICAGO.

Jugoslovanska vinarna!
Podpisani naznanjam Hrvatim in Slovincem v Chicago in okolici, da točim najboljša raznovrstna vina po primirni ceni.

Pridite, pripeljite znanee in prijatelje, da se prepičate
Z vsem spoštovanjem

SLAVOLJUB STAJDOHAR,
316 W. 18th St., Chicago

PREMOG, DRVA in KOKS
PRODAJA
ALBERT DENMARK
Pisarna na voglu
Center Ave., in 18. ulica

Prodaja konj i konjskih oprav.
Telefon Canal 2248
Stanovanje 594 CENTER AVE., CHICAGO, ILL.

POZOR! SLOVENC! POZOR!
SALOON
s modernim kegljiščem

Sveže pivo v sodkih in buteljkah in druge raznovrstne pišaje ter unike smooke. Potniki dolo čedno prenočišče za nizko ceno.

Postrežba točna in izborna.
Vsem Slovincem in drugim Slovanom se toplo priporoča

MARTIN POTOKAR,
564 SO. CENTER AVE., CHICAGO

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.
Zdravnik za notranje bolezni in ranecelnik.

Izdravniška preiskava brezplačno — plačati je le zdravilo, 647 in 649 Blue Island Ave., Chicago. Za dne ure: Od 1 do 3 popol. Od 7 do 9 zvečer. Izven Chicago živeli bolniki naj pišelo slovenski.

MIRKO VADJINA, 390 W. 18th St. SLOVENSKO HRVATSKI BRIVCO.

TRI glavna in najboljša zdravila
ZBOLJŠANE, LAKSATIVNE, KININ-KROGLJICE.

Ozdravijo prehlajenje v glavi v 12 urah. Prvi dan je treba piti vsako uro eno kroglico do desetih ur; potem pa trikrat na dan dva do tri dni. Za akutni glavobol je treba vzeti 4 kroglice, pomaga v eni uri. — Cena 25c.

HERMANEKOV BALZAM ZA KASELJ
je najboljši pripomoček proti kašlju, grip, sušici prehlajenju in bolnemu vratu. Cena 25 in 50c.

HERMANEKOVO ELEKTRIČNO OLJE
je najboljši pripomoček zoper bolečine v prsih in hrbtu, zobobolu, glavobolu, reumatiizmu, uhobolu, spahsenju itd. Cena 25 in 50c.

IZDELUJE IN PRODAJA
J. C. HERMANEK, lekarnar, 587 Center Av.
COR. 18TH STREET, CHICAGO, ILLINOIS.

Slovincem
in bratom Hrvatim se priporočam v poset mojega, dobro urejenega

SALOONA
kjer jim bo vedno postreženo z dobrih pišajami, unikiimi smookami itd. Imam tudi "pool" ali igralno mizo

FRANK HUDALE,
611 So. Center Ave. Chicago

Slovenska gostilna
PRI FRANC ČECHU
Rojaki, kateri žele piti naravno, doma izdelano vino, naj se oglašajo pri meni. Potujočim rojakom dam stanovanje in hrano po nizki ceni. Točim vse PIJACE, ki spadajo k gostilni. Priporočam se v obilen obisk. S pošto, vanjem FR. ČECH,

568 So. Centre Ave., Chicago, Ill.

Rojaki Slovenci!

NAROČAJTE IN ČITAJTE NOVO OBŠIRNO KNJIGO.

Novih 50.000 iztisov.

se zastouj razdeli med Slovence.

"ZDRAVJE"

Katero je izdal prvi, najstarejši in najzanesljivejši zdravniški zavod.

The COLLINS N. Y. MEDICAL INSTITUTE

Ta knjiga je najzanesljivejši svetovalec za moža in ženo, za deklico, in mladeniča! Iz nje bodele razvideli, da je zdravnik COLLINS N. Y. MEDICAL INSITUTA edini, kateremu je natanko znana sestava človeškega telesa radi tega zomore najuspešneje in v najkrajšem času ozdraviti vsako bolezen, bodisi akutna ali zastarela (kronična). Dokaz temu so mnogobrojna zahvalna pisma in slike katera lahko čitate v časopisih.

Knjiga je napisana v slovenskem jeziku na jako razumljiv način ter obsega preko 160 strani z mnogimi slikami. Dobi jo vsaki Zastoni, ako pismu priloji nekoliko znamk za poštnino.

Ko prečitate to knjigo, Vam bode lahko uginiti, kam se Vam je v slučaju u bolezni ako hočete v kratkem zadobiti preljubo zdravje, sedaj ko razni novo ustanovljeni zdravniški zavodi in kompanije rojake na vse moč načine vobijo in se hvalijo, samo, da izvajajo iz njih težko prisluženi denar.

Zatoraj rojaki, ako ste bolni ter Vam je treba zdravniške pomoči, pišite po to knjigo ali takoj natanko opišite svojo bolezen ter vsa pisma naslavlajte na ta naslov:

THE COLLINS Y. N. MEDICAL INSTITUTE
140 West 34. Str. NEW YORK, N. Y.

Jože Sabath
advokat in pravni

Glovek iz Hongkonga

Spisal F. Hemly: — Poslovenil
Zavertnik Jože.
(Konec.)

Gongh je veselo vzdihnil. Sedaj se je saj lahko poslovil V. stal je, da bi zamenil obleko, toda gostilničar ga je pridržal.

"Mi moramo najprej urediti denarno zadevo.

Že pred polnoce bi bil rad to zvršil, pa ste spali tako trdno.

Mejtem ko je Gongh stal kot okamenel, je gostilničar odprl blagajno in vzel iz nje debelo listnico in jo vrnil pred Gongha na mizo.

"Tukaj je 50 tisoč dolarjev. Bodite tako prijazni in prestejte jih. Pazite na denar, ker bankovci niso zaznamovani, torej bi bilo nemogoče izslediti jih, ako bi prišli tatovom v roke. Jaz sem vesel, da se denarja znebite."

Gongh je prestrašen zrl pred se in ni vedel kaj bi odgovoril. "Kaj naj z denarjem storim," je vprašal hipno. Oštr ga je potrkal po rami in rekel poredno:

Vin vam je šel v glavo, Fane. Denar izročite Vaši banki v Hongkongu. Prestejte hitro denar."

Petdeset tisoč dolarjev! Gostilničar mu jih je kar daroval. Jutri bi bil lahko v Hongkongu, čez teden dni pa že v Avstraliji!

Sedaj se spomnil mlade punice v konzulatskem komptorju, ki ga je gledala zaupno, dasi je imel ponošeno obleko na sebi.

Danes ji je še lahko pogledal odprto v oči, ne da bi ga bilo sram — jutri — — —

Spustil je mizno ploščo, katero je držal krčevito in pogladil si svoje goste lase.

"Ogoljufal sem Vas", je pregovoril. Nosil sem vašo obleko, spal v vaši postelji, pil vaše vino, je del vaše jedi — in nalagal sem vas. Pustil sem vas domisljiji, da sem Fane, ker sem lačen in me je zeblo. Lagal sem, toda jaz nisem tat!"

Porinil je denar od sebe. "Obdržite denar za Fana, jaz sem Gongh."

Obrnil se je in odšel proti vratom. Oštr je gledal za njim nekaj časa in ga zaprosil, naj malo počaka. Pozvonil je trikrat in iz stranske sobe sta vstopila Harkins in Gd. Livingstone.

"Čestitam, čestitam," je odalcel klicale Harkins. Dobro ste prestali preskušnjo. Gd. Katinka tu vam predstavim g. Gongha našega novega blaginjaka. Obrnil se je proti Gonghu in nadaljeval. "Bila je past katero sem vam nastavljal v sporazumu z oštrjem. Moral sem skušati vaš. Do tega me je vezala dolžnost do zavoda."

Ponudil je desnico, Gonghu.

G. Gongh svoje ime je Harkins. Jaz sem bančni ravnatelj. Gd. Livingstone me je zaprosila, da vas sprejemam v službo. Sedaj imate službo, ali jo sprejmete?"

Gongh se je ugniznil v ustnice.

"Dam naj vam desnico?" se je britko zakrohotal Gongh. "Vi ste torej smatrali za potrebno, da sem prestat radi malenkostne službe take grozne duševne muke. Vam naj sežem v roko? Ne!"

Odprl je vrata in hotel je pohiteti na prosto. Ali sedaj ga je nekdo na rahlo prijel za ramo. Obrnil se je in je zagledal Katinko pred seboj.

"Jaz sem vam erjela, je dejala. Razumem vas kaj sedaj občutite. Ali verujete, da sem vam zaupala. Ali sedaj nečete sprejeti službe?"

Njiju pogleda sta se srečala. Pazibil je vse in tiho izgovoril:

"Vse bom storil, kar zahtevate."

NEVARNI SOCIALIZEM.

Ogledali smo si nekatere "nevarnosti", katerih se boje duše, če bi zmagal socializem in kdor je objektivno, se lahko prepriča, da so vse to le nevarnosti, ki jih prenašajo iz realnosti kapitalistične družbe v idealnost socialistične.

Česa pa imamo vendar pričakovati od socializma?

Vprašanje je vendar bolj važno, kako se zdi mnogim, samo za kratko dobo izmed rojstva in smrti živčim ljudem. Kajti z zmago socializma se mora sprijazniti vsa, ker je neizogibna. Marks in Engels sta se lahko motila glede dobe, kdaj da doseže socialna revolucija končni uspeh; glede dejstva, da mora nastopiti popoln socialni preobrat in glede njegovega značaja se prav nič nista motila. Kajti če je dokazano, da je posest delavnih sredstev tisti faktor, ki zlasti pripravi sedanje tehnike do loča družabne oblike, tedaj je jasno, da se mora med brezpravnim delavstvom razširiti ta zavest tako, da povede prej ali slej vso proletarsko armado v odločilni boj z namenom, da ovrže ljudstvo de-

javna sredstva in stem osvobodilo delo.

Možje, ki zmagujejo z glavami, mislijo, da so posebno "trezni". Taki cilji se jim zde "teoretično lepi", ampak "praktično nedosegljivi." A prav ta trditve o "praktični neizvedljivosti" je krvava teorija in če kaj priča, tedaj nič drugega ne, kakor da se je porodila v malih dušah, ki se boje vsake večje misli in vsakega višjega cilja.

Če pride danes eksekutor s zveznjem sodniških pisem v kmetovo kočjo pa mu proda bajto in hlev, kravo in tele, se to nikomur ne zdi čudno. Ako hočejo zidati železnice čez svoje zemljišče, ki ga ne mara prodati, pa vzamejo za ceno, ki jo sami določijo, ne pravi nihče, da je to nemogoče. Ameriške države so vzele Indijancem ogromna zemljišča in jih oddala belim ljudem; ker so imele moč, je bilo to povsem v redu in mogoče. Država, ki je dandanes predstavljala splošnost — čeprav jo slabo predstavljajo — ima železnice, pošto, brzojav, tobačne tovarne, soli, rudnike, žrčbarne, gozdove. — Kakšen nemogoč čudo bi bil, da bi imela tudi tovarne za platno in sukno, za les in kamen itd.? In če se je absolutistična država lahko razvila v konstitucionalno-kapitalistično, zakaj ne v demokratično-produktivno?

Seveda je med sedanjo in pa med bodočo državo tako velika razlika, da se organizacija prihodnosti sploh ne bi po sedanjih pojmi mogla imenovati "država". A za imena itak ne gre. Gotovo je, da sili kapitalistično gospodarstvo v socializiranje po svojih lastnih notranjih zakonih. — Končno na razvoj tudi ne bo dolgo vpraševal, ali nam je socializem všeč ali ne. Kadar sad dozori, se izpolni njegova usoda. Nekateri čudni svetniki verjamejo to za jagodo, hruško, žito — še a posameznega človeka, le za družbo ne, ki je vendar tudi organizem, podvržen vsem za konom postanka, razvoja in pogibanja; seveda vse to tako, kakor pač rabi jezik te besede. Kajti absolutnega pogina sploh ni; saj je tudi smrt posameznega človeka samo velika izprememba.

Sedanja kapitalistična družba mora poginiti, kakor se je zgodilo fevdalni, patriarhalni itd. Zato pa še ne izgine družba sama po sebi, ampak dala si bo tisto obliko, ki ji bo v novih razmerah najprimernejša. Vse pa kaže, da bo ta oblika socialistična.

Zakaj se tega loti? Zakaj trepetati pred neizogibnim?

Strah je seveda človeška lastnost. Vsi vemo, da bomo umrli in da ga ni želišča, ki bi nam ohranilo večno življenje. In vendar se marsikdo boji smrti. Komplirano, kakor je človeško bitje; i-tudi nekateri konservativci se sebi. Nekatero več, nekatero manj. Najkonservativnejši je zoprn vsaka novotarija. Drugi, z nekoliko manjšo dozo te čednosti, bi radi tuintam kaj reformirali, toda bognejad, da bi se kaj temeljitega predrugačilo. Človek si da rad postriči brado, zato pa še ne sprejema rad novih misli v možgane. Kajti — ne pozna jih. Kdove kakšne bodo? Kristjan veruje v nebesa, pa se vendar varuje prezgodnjega odhoda iz te solzne doline.

Zakaj — navsezadnje — sam vendar še ni bil v nebesih, ta svet pa le pozna.

Kakšna je sedanja družba, vemo dobro; kdor ne vé natančno, si vsaj domišlja znanje. Prav malo jih je, ki ne bi zabavljali. Nihče ni popolnoma zadovoljen z njo. Toda vse nadloge so že nek domaći. Saj so tudi misli neprijetne v hiši. A kadar se prebivalec privadi na njih škrtanje, mu je skoraj žal, če uiti, dasiravno je prej kiel vsako noč.

Stvarno še ne poznamo socialistične družbe. Oddod strah.

Ali je pa strah nepremagljiv? So ljudje, ki v mladosti niso smeli gledati v šumečo vodo, ker jih je takoj začela mamiti. Pa so se privadili, ker so "trenirali" svoje živce. Tako se tudi lahko premaga strah pred socialistično bodočnostjo. Najpotrebnejše je to, da jo čim bolj spoznamo. Fotografirati je pač nihče ne more. Ljudje, ki pri vsaki priložnosti vprašujejo socialiste, kako bo to in ono ter hočejo imeti, pojasnila za vsako malenkost, si navadno domišljajo, da je to čudovito modrijansko. Pa je le malenkostno in večsi sitno. S tako radovednostjo lahko nadlegujejo utopiste, ki so srečni, če lahko nadlegujejo utopiste, ki so srečni, če lahko v fantaziji ustvarijo idealno družbo z vsemi posebnostmi, ne pa socialistov, ki so že neštokrat povedali, da si bodo posebnosti pač uredili bodoči ljudje brez posebnega truda. Nikar ne mislimo, da pridejo za nami sami tepeci na svet!

(Konec prih.)

PARIŠKA KOMUNA.

Poulična bitka je končana. Utihi so topovi, mitraljezi in puške. Junaki, ki so se borili leta 1871 za pariško komuno so mrtvi, njih kri moči umazani pariški tlak. Zmage pijani Verzeljci lovijo komunarce, postavljajo jih ob zid in streljajo.

Ob barikadi leži komunar-delavec, topova krogla mu je odtrgala gornji del črepinje in možgani leže na tlakovan hodnik. Sedaj pridriži po ulici patrulja Verzeljev. Vojaki so pijani, vodi jih častnik divjega obraza; komur se čita krvoččnost v očeh. Patrulja se ustavi pri barikadi in častnik s tigriškimi očmi išče novih žrtev. Nakrat zapazi mrtvega komunarda, komur ležejo možgani iz črepinje na hodnik.

"S tem so mislili," se surovo zakrohota častnik in sune s škornjem v možgane mrtvega komunarda. Surovo se zasmejejo v krogu pijani vojaki in odhite za častnikom, ki išče novih žrtev. Patrulja hiti po ulici in zavije okoli vogla.

"Tam le sedi komunar," se oglasi nekdo za patruljo.

Častnik se obrne in abelsko veselja zaigra v njegovih očeh, ko zagleda pred seboj fino oblečena človeka, kazoš s pristom na drugega, ki sloni v delavski obleki ob vratih prodajalne na vogalu.

"Vaše ime," vpraša častnik.

"Mislim, da je vseeno, če veste moje ime ali ne," pogumno odgovori delavec.

"Komunar je, primite ga!" zakriči krvičevni častnik.

Vojaki ga obkolijo. Zvežejo mu roke na hrbtu z vrvmi, konce vrvi pa drži po žganju smrdeč in bradati vojak v roki.

Iz bližnjih hiš se vsujejo vlačuge in lastniki razupitih hiš. Pljuvajo mu obraz, bijejo ga po glavi in neko podlo človeče ga udari s debelim kamenom po levem očesu s tako silo, da mu izbije oko. Oko obvisi na živem in iz očesne votline pa curlija kri in barva rdeče delavčevu obleko. Strašna podoba! Častnik in vojaki se pa pri vsakem vdareu zasmejejo surovo; vlačuge in lastniki razupitih hiš pa vriskajo.

Ubogi delavec je tak kot Krist na križevem potu. On ne toži in ne tarna, saj trpi za svoje ideje.

Napol mrtvega ga priženjo na dvorišče, na katerem ima stotnja svoj glavni stan. Od prestanih muk in izgube krvi se delavec onezvesti. Surovi vojaki ga posade na stol. Sodrga, najnižji izvržek človeštva — tatovi, poulični roparji, žepni tatovi, vlačuge, lastniki in lastnice zloglasnih hiš ga bijejo zopet z raznim orodjem po glavi in životu.

Častnik javi stotniku, da je prignat komunar.

"Ustrelite ga," je zapovedal stotnik.

Šest vojakov z nabitimi puškami se ustopi pred delavca, katerega glava visi na stran kot mrtvecu, okoli njegovih ustov pa igra lahek usmev, kot bi hotel reči: "Odpušam, saj ne veste, kaj delate."

Puške zagrmé in kroglice preluknjajo delavca, ki se ne gane. Izdihnil je že pod udarci človeškega izvržka; Verzelji so pa bili za eno sramoto in surovost bogatejši: streljali so na mrtvega. . . .

Ko so Verzelji z mitraljezami zajete komunarce pobili pod mirovniškim zidom na debelo, je meščansko časopisje vseh narodov zavriskalo veselja. Zmagala je surova sila v službi reakcije, kratka delavska vzorvlada je pa bila vržena ob tla. Toda meščansko časopisje s tem še ni bilo zadovoljno. Obrekovalo je komunarce na najzlobnejši način in treba je bilo nekaj let, da ne nepristranski zgodovinarji lahko dokazali z neovrgljivimi avtentičnimi podatki, da so bili v službi verzeljske — meščanske vlade večinoma barabe, hudodelci, zloglasne ženske, sploh izvržek človeštva, karkoršnega zamore proizdeirali le današnja gnila skozinsko korumpirana kapitalistična človeška družba. Vojde komune so bili poštenji možje, visoki ciljev in krasnih idej. Za te visoke cilje in krasne ideje so pa šli delavci, sploh vsi produktivni stanov in pariz in drugih večjih francoskih mestih v boj. Kdor to ve, tudi razume, zakaj je meščansko časopisje vri-

AD MEMORIAM.

skalo veselja in blatilo komunarce in njim očitale najpoderjša hudo-delstva, ki so bila navadna in proste izmišljotine plačnih meščanskih pisarskih hlapcev.

Komunardi so imeli eno samo napako, ki se glasi v dveh besedah: poštenost in dobrosrčnost. Po proglasitvi komune je bilo čitati na vseh pariških vogalih: Smrt tatovom!

In res za časa pariške komune ni bilo v Parizu ne tatov, ne vlačug.

Kako daleč je segala poštenost komunardov, dokazuje dejstvo, da so imeli komunardi v rokah francosko narodno banko, v kateri so bili nakopičeni milijoni in milijoni frankov. Treba jim je bilo le stegniti roke in ti milijoni bibili njih last, s katerimi bi lahko podkupili vse denarjahlepne verzeljske generale in tako osigurali zmago komuni. Ali tega komunardi niso storili, ampak najeli so milijon frankov posojila pri bankirju Rotschildu. Zmagati so hoteli v poštenem in odprtem boju, a želi so poraz, ker so se Verzelji poslužili napram njim najgrših in najzvičajnejših sredstev. To je zgodovinska resnica, ki se ne da utajiti.

Kako kruto je divjala zmaga pijana verzeljska — meščanska vlada, na čelu ji znani krvokot Thiers, dokazuje zopet suho dejstvo, da je dala pobiti, posekati in postreljati 30—35 tisoč komunardov, od 15—20 tisoč jih je pa poslala v prognostvo, seve po večini same poštene in pridne delavce.

Zgodovinsko znana noč Sv. Jerneja, v kateri so na ukaz zloglasne in razuzdane kraljice Katari-ne de Medicis, poklali na tisoče Hugonotov v Parizu, je v primeri s tem umorom na debelo nič.

Inkvizitor Torequemada je bil pa v primeru s Thiersem pravi angelj.

Že zdavnaj se ne bo nihče več spomnil Thiersa in drugih krvokolov, dočim bodo še ljudje obhajali obletnico pariške komune v dnevi meseca marca. Spominjati se bodo slavnih dni proletarijata in boju za svobodo, enakosti in bratstva.

Zavertnik Jože.

SOCIALIZEM IN ŽENA.

ZAKAJ BI NE BILE ME SOCIALISTINJE.

Nedavno sem čitala v "Proletarcu" o angleški kneginji Heleni Manchester, da je v stopila vsocialistično stranko. Kneginja Manchester je hči ameriškega milijonarja; bogata je po svojem očetu, a po svojem sogrogu ima plemski naslov.

Kaj je torej nagnilo to bogato in plemenito gospo, da se je dovoljno pridružila velikemu proletarskemu kolu, ki se pod rdečim praporjem mednarodno bori proti tiranstvu in kapitalizmu, torej ravno proti tistemu razredu, v katerem se nahaja ona? Revščina in lakota je nista prisilili, kajti na knežjih dvorih je glad neznan gost. Potila se tudi ni v kakem šapu za borno plačico, in tako skusila kapitalistično izžemanje. Vse to ne.

Heleni Manchester je — kolikor je sedaj meni znano — veliko čitala socialistično literaturo. Ona ima obširno knjižnico socialističnih knjig in brošur. Poleg tega pa ima Helena trezno in globoko misel, dobro sree in živ vpogled v proletarsko življenje. Kar je čitala v knjigah, o tem se je tudi prepričala. Obiskala je nebroj fabrik po Angleškem in na lastne oči je videla, kako se izkoriščajo delavci in delavke. Zlasti je videla veliko brezpravnost ženstva. Kneginja Manchester ima kot dama in plemiški krogli velik vpogled v angleško politično gibanje; tam se ji nudi prilika spoznati, kako politika izrablja in obenem zametava žensstvo. Izkoriščanje žen po tvornicah in politično sasebno izrabljanje, a preziranje v javnosti, vse to je dovolj uplivalo na kneginjo, da ji je primrzel knežji sijaj; uplivalo je, da je začela misliti kako odpraviti te krivice in priboriti ženi ter brezpravnemu delavstvu sploh njegove pravice. Vstopila je v socialistično stranko, ker socializem zahteva enake pravice za moža in ženo in ker hoče odpraviti sedanji izkoriščujoči sistem.

S tem, da je gneginja Manchester postala socialistinja, zavajala je velik udarec svojemu — bivšemu — kapitalističnemu razredu, ki jo je vzgojil milijonarstvo in ji podelil plemski naslov. Njen kotrak k socializmu je velika obtožitev kapitalizmu. In tako je prav.

ZAKAJ BI NE BILE TUDI ME SOCIALISTINJE?

Ne morda zato ker je kneginja Manchester, kajti socialistično gibanje med žensstvom traja že leta, vendar pa me ženske iz delavskega razreda imamo več vzroka biti v vrstah socialistov kot pa plemenite dame. Me smo direktno ali indirektno robni kapitala; me smo v vrstah proletarcev, kjer se je rodil socializem. Ali naj čakamo, da nas bodo budile plemenite dame, kakor je kneginja Manchester?

Eni se nam bodo smejali češ, kje ste pa ve ženske od politike? Dobro. A za politično izrabljanje v prid vladajočim strankam smo dobre? Kako se n. pr. izkorišča v politične namere slov. ženstvo v starem kraju. Še se spominjam, kako se hujša v farovžih žene in dekleta proti svojem možem, bratom i očetom ob času kakih volitev. In podobno hujkanje se nadaljuje tudi tu v Ameriki. Bila sem v katoliških ženskih podpor-nih društvih zato imam nekaj šole v tem oziru. Ako znajo torej naši nasprotniki izrabljati ženo gospodarsko in politično v svoje koristi, zakaj se nebi me postavile na noge samostojno in koristile same sebi ter svojemu razredu. Zakaj se nebi družile po načelih one stranke, ktera nam zagotavlja več gospodarske in politične svobode, kakor ktera druga stranka.

Zakaj bi ne bile me socialistinje?

Uršula Košnik.

POGOVOR.

Edmondo de Amicis.

Sin: "Saj tudi človeška družba taka, kot je danes, ni nikdar bila. In ta današnja, ta ne stoji, ta se nadaljuje. Draga mati, poglej le malo krog sebe, koliko je tu institucij (uredb), zakonov, mislij, navad, tendenc, o katerih, ko sem bil še jaz mlad, ni nikdo sanjal; spominjaj se še, kako se je o njih govorilo kot o ekstremnih mislih nekolic ljudi, kateri so komaj kaj daj uresničili. Razmišljaj o vseh teh rečeh: o delavskih organizacijah, o kooperativnih zadrugah, o obrambnih društvih, o zakonih, ki branijo delavstvo, o ljudskih sodiščih, o misli solidarnosti in enakosti; koliko izpremenjenih pravic, koliko reformov, koliko krutih bojov med delavci in gospodarji; spremljaj razvoj vseh teh reči v bodočnosti, vsaka je kot

k enemu cilju smerjajoča linija — vse namreč gredo k enemu cilju, ki je zboljšanje stanja ljudstva. Povprašaj le svoj razum in uvidiš, kaj Ti že ta ne pove, da je v oni točki, kamor gredo vse linije, socializem, ali pa nekaj prav zelo blizu tega — od koder se prirodnim potom pride k socializmu. Vi-diš, svet se izpreminja. Bodi preprota, da bo čez sto let ves drug, kot je danes. No, kaj misliš, ali bo takrat bližje ali dalje od one socialne uredbe, kakoršna mi zahtevamo?"

Mati (zmešana): "Nisem zmogla, da bi se o tem dalje razgovarjala, drago dete. . . . Vendar — da Ti rečem, čutim odpor proti vašim idejam. . . . neki strah, ki nekaj pomeni."

Sin: "Ta odpor in strah niso vzbudile v Tebi naše ideje, ali vzbudile so ga osebe, ki te ideje napadno razlagajo in nas obrekujejo. Pomisli v prepričanju, da so bili prvi kristjani, ki so vendar med njimi živeli, zli in pokvarjeni ljudje, zmorni sleharne nestramnosti in sleharnega zločina."

Mati: "Ah, ne primerjaj tako, moje dete. Vzemiva in pripuštvaj, da se moreš svet zboljšati, kakor praviš; vendar se ne bo zboljšal, ako ne bo to božja volja. Od boga samega prihajajo dobre inspiracije in dobre misli. Sree pa mi pravi, da vi ne greste z njim. Kaj bi bil brez vere napredek, kultura in vse ono, kar zahtevaš?"

Sin: "Kaj bi bila vera brez dejanja, draga mati? Pogled malo naše predloge, drugega za drugim. Socializem si želi človeško družbo, v kateri bi ne mogel eden obogatevati iz dela drugega, in živeti brez dela; družbo, v kateri bi vsi delali in ki bi za nobenega ne bilo dela v preobilici, ki bi ga mučilo in žalostilo; družbo, ki bi dala delavcu čas in način, da dobi nov sil, da skrbí za družino in izobrazbo duha; družbo, katera hoče, da bi prestala ona usodna potreba, ki trga matere od otrok, otroke domovanju in šoli, ki slabi in ki moralno kazi otroke in žene, podaljšajo nevednost ljudstva in sejo smrt med slabimi. Socializem hoče, da bi ne bilo več one brezdušne konkurence, ki je vzrok toliko nizkih strastij, toliko tesnobe in razprtij, one furije po diobiki, onega strahu pred izgubo, one borbe med ljudmi, ki se krva-

vo pripravajo za ped zemlje in drobtinice kruha. Socializem želi konec vsega tega, da naj se naredi prostor novi družbi, še ne razdeljeni na razred bogatih in oba-nih ter na razred zavrzanih revežev, ki so jezni že pri pogledu samem na nejednakost, brezpravje in nezaznane bedo, ki oslabi vsako pošteno vest. Socializem hoče skratka: da bi ljudje složno živeli in tvorili, kolikor je le mogoče, eno edino veliko delavsko družino, v kateri bi se egoizem boli in nejednakost, če že ne od prirode potlačila, saj potolažila, grdi egoizem (sebičnost) zadrževal, nejednakosti zmanjševala, potem vzajemne ljubezni in skupnih koristi: stradanje in obup obilice in razkošja bila bi nemogoča. Glej, draga mati, ali je tu eden izmed navedenih predlogov, ki bi nasprotoval Tvoji veri? Ali je sploh kakšen, katerega bi moglo Tvoje dobro in prijazno sree zavreči? In reci še: ali se more sploh verovati v dobroga in pravičnega boga, ne da bi pomislili, da si tudi on želi, da se tak ideal uresniči? Pravijo, da dobra mnenja prihajajo od boga. Torej, mila mati, odkod imam ta nazor, ta čut, kateri skušam za trudeče in trpeče se ljudstvo, to sozaje, ki me boli, to željo po dobrem, to sovraštvo proti zlu in brezpravju, ki mi uničilo mir mojemu življenju, ki mi pa proža najplemenitejšo radosti v življenju."

Mati (ganljivo): "Da, gotovo. . . . ako Te slišim tako govoriti. No, ako si odkritosrčen (v trenutni odločitvi sname mali križek iz vratu in ga poda sinu s sladkim nasmehom) poljubi to le."

Sin (odkritosrčno): "Ljubil je reveže, tolažil je nesrečne, pridigoval pravičnost in umrl za svoje brate. S celim sreeom." (Trikrat za seboj poljubi križek.)

Mati (s hitro kretnjo, ganje-na): "Moj sin!" (ali takoj utihne, dene si roko na čelo, osupnjena je, nato žalostno). "Vendar. . . . ne vem. . . . ne razumem. . . ."

Sin (samemu sebi z vzdihom): "Glej, to nesrečo. . . . ne razume!" (Nato pa z globoko nežnostjo in živahnostjo): "O mati, veš te ljubiti ne morem, ali ko bi mi namesto dvomov, očitanj in zadrževanja, rekla enega dne: — No, dete, da, prav imaš, soglašam s teboj, boj se za svoj sveti ideal, materin moj blagoslov te spremlja. . . . padel bi na kolena pred Te in Tvoj križ; bil bi dober kot angelj in močan kot junak!"

Mati (zakrivajoč si z robcem oči): "Ne govori več. . . . sinko. . . . pojdi. . . . pusti me, da razmišljam."

Edino socialna demokracija zamore rešiti civilizacijo.

Kakor je sedaj vsak nov pojav v civilizaciji vzbudil pozornost le med tlačnimi, siromaki in osiromašenimi, tako je tudi socializem le našel odmev med omejenimi sloji. Bogatini in ljudje, ki žive v razkošju in izobilju, nimajo sistema. Navadno tudi ne čujejo o kaki spremembi kaj slišati.

Do zadnjega časa so le taki izven delavskega razreda obračali pozornost do socialno demokratičnih načel, ki so se pečali s študijami politične ekonomije in pa nekaj naprednih mislecev.

Večina vsi drugi ljudje so pa imeli zelo zamotane pojme o socialni demokraciji. In vendar je danes socializem povsod v vsprejdenju razgovoru.

Ali je kapitalizem konec vseh stvari?

Socialna demokracija je izraz za novo civilizacijo.

Seve za ljudi, ki mislijo, da bo vedno tako ostalo — da smo dosegli višek kulture — da je vsak izboljšek izključen — za take ljudi so dokazi in pametna vtemeljevanja zastoj.

Gotovo pa noben izobražen človek ne verjame, da je današnji položaj že višek vsega.

Da nismo dosegli še konca našega narodnega razvoja, je jasno. Vsaka nova iznajdba in novo ro-deče politično vprašanje nam to potrjuje. Sploh bi bilo žalostno, če smo dosegli že konec razvoja. Potem bi bili kmalu na isti stopnji, kot je Kitajska.

Mi sploh ne potrebujemo pov-ladati, da niso socialno demokratično gibanje provzročili neodgovorni individualni agitatorji in "zdražbarji."

Kaj je socialna demokracija?

Ime stranke: "socialna demokracija" oznanjuje samoočistične cilje.

Z obzirom na politično formo zahtevamo vlado skozi ljudstvo, to je: demokracijo. Z ozirom na gospodarsko sfero in duh ki se pojavljata v ti formi in ki bi ji naj

dala življenje, zahtevamo socializem, to je: Splošna last produktivnih in razdelivnih sredstev. Na ta način bomo imeli socialno demokracijo: demokracijo, ki je vtemeljena v gospodarski neodvisnosti, v enaki politični industrijni priložnosti za vse.

Veledindustrija.

Kot odločni naproti sledenja kapitalističnega sistema v industriji, kakor so socialni demokraciji, vendar ne smatrajo le ti o dotočenju kapitala za največje zlo.

Socialni demokracije nečajo čiti trstov kot take. Vprav neprotno. Socialni demokracije najo predobro prednosti veledustrije radi tega žele, da se vijejo najpopolnejše dovršijo, kar je pa za časa kapitalističnega sistema nemogoče.

Nadzorstvo proizvodov in rokah ljudstva pomeni vrha razvoja veledustrije.